

RIKSDAGENS PROTOKOLL.

1884. Första Kammaren. N:o 34.

Onsdagen den 30 April, f. m.

Kammaren sammanträdde kl. 11 f. m.

Justerades protokollen för den 22 och 23 i denna månad.

Anmälades och bordlades Stats-Utskottets utlåtanden och memorial:

N:o 12 b, med anledning af Kongl. Maj:ts proposition angående anslag för år 1885 till Kommerskollegium;

N:o 13 c, med anledning af Kongl. Maj:ts förslag angående ändrade bestämmelser rörande rabatt vid köp af större partier frimärken;

N:o 51, med förslag till voteringspropositioner samt med sammanjemkningsförslag i anledning af Kamrarnes skiljaktiga beslut angående väckta motioner rörande dels afskrifning eller aflösning af grundskatterna, dels afskrifning af eller lättnader i rustnings- och roteringsbesvären;

N:o 52, i anledning af Kongl. Maj:ts proposition angående anslag till uppförande af ett kronohäkte i Norrbottens län;

N:o 53, i anledning af Kongl. Maj:ts proposition angående anslag för tillbyggnad af kronohäktet å Långholmen; och

N:o 54, i anledning af Kongl. Maj:ts proposition angående inköp och ombyggnad af Sundsvall—Torpshammars jernväg;

Bevillnings-Utskottets memorial och betänkande:

N:o 5, i anledning af Kamrarnes skiljaktiga beslut i afseende å Utskottets betänkande N:o 3, angående villkoren för försäljning af brännvin; och

N:o 6, angående stämpelafgiften; samt

Banko-Utskottets memorial N:o 12, i anledning af gjord ansökning att å ett i Riksbanken deponerat penningebelopp, hvilket ej i behörig tid uttagits, bekomma ränta från förfallodagen, intill dess medlen lyftades.

Föredrogs, men bordlades å nyo på flere ledamöters begäran Riksdagens Kanslideputerades den 28 innevarande April bordlagda memorial N:o 3, med anledning af återremiss utaf förslag till skrifvelse angående val af fullmäktige i Riksbanken och till förordnanden för dem.

*Angående
ähta makars
inbördes
egendoms-
förhållanden.*

Föredrogs å nyo Lag-Utskottets den 22 och 23 i denna månad bordlagda utlåtande N:o 49, i anledning af särskilda motioner, åsyftande att genom ändringar i gällande lagstiftning angående ähta makars inbördes egendomsförhållanden bättre, än genom samma lagstiftning skett, tillgodose hustruns rätt.

Herr Bergström: Lag-Utskottets utlåtande sönderfaller i två afdelningar, de der innefatta två särskilda hemställningar. Den första hemställan är utmärkt med 1) på 6:te sidan, den andra, å sidan 10, är icke utmärkt med någon siffra; förmodligen har den siffran vid tryckningen fallit bort. Jag får anmärka detta till rättelse.

Vidare tillåter jag mig att göra en hemställan i afseende på ordningen för föredragningen. I detta utlåtande har Utskottet under afdelningen 2) på anförda skäl förklarat sig anse, att den gällande lagstiftningen om mannens målsmanskap för hustrun, om bådas rätt i bo och om ordningen för betalande af deras gäld bör undergå ändringar i fem punkter. Dessa punkter äro i betänkanDET utmärkta med siffrorna I, II, III, IV, V och särskildt understrukna. Efter detta förklarande hemställer Utskottet under 2) »att Riksdagen må i skrifvelse anhålla, att Kongl. Maj:t täcktes låta utarbета samt för Riksdagen framlägga förslag till sådana ändringar och tillägg i den angående ähta makars inbördes egendomsförhållanden gällande lagstiftning, som Utskottet här ofvan förklarat sig för sin del anse böra tillvägäbringas i syfte att, bättre än i samma lagstiftning skett, tillgodose gift kvinnas rätt och bästa.» Denna uppställning, sammanhållen med stadgandet i 60 § Riksdagsordningen, att, om ett förslag innefattar flere delar, som ej lämpligen kunna i ett sammanhang afgöras, bör särskild proposition å hvardera delen framställas, torde föranleda till en sådan ordning för föredragningen, att Kammaren först besluter, huru vida Riksdagen bör till Kongl. Maj:t aflåta en skrifvelse med anhållan att ifrågavarande lagstiftning undergår sådan förändring, som Lag-Utskottet antydt i punkten I; vidare att Kammaren besluter, om Riksdagen bör aflåta en skrifvelse till Kongl. Maj:t med anhållan om ändring i ifrågavarande lagstiftning på sätt, som antydes i punkten II, o. s. v. Jag hemställer, att Herr Talmannen ville göra proposition om gillande af ett sådant sätt för föredragningen.

Sedan öfverläggningen angående sättet för ifrågavarande utlåtandes föredragning ansetts slutad, beslöt Kammaren, att utlåtandet skulle punktvis företagas till afgörande, samt att Utskottets i 2 punkten gjorda hemställan skulle föredragas särskildt i afseende på hvad Utskottet föreslagit i hvart och ett af momenten I—V.

1 punkten.

Bifölls.

2 punkten.

Mom. I.

Angående
äktas makars
inbördes
egendoms-
förhållanden.
(Forts.)

Herr Hasselrot: Jag har, såsom herrarne kanske observerat, afgifvit min reservation emot detta Utskottets betänkande, och det må tillåtas mig att, oakadt nu endast första punkten är föredragen, få yttra några ord om betänkandet i sin helhet.

Anledningen till min reservation är ingalunda den, att jag i princip är motståndare till något af de förslag, som Lag-Utskottet framlagt, med undantag dock af det i fjerde punkten, utan är jag, likasom Utskottet, öfvertygad derom, att åt den gifta qvinnan bör inrymmas större sjelfständighet, befogenhet och trygghet i förmögenhetsrättsligt afseende, än nu är förhållandet. Men, lika öfvertygad som jag är derom, lika öfvertygad är jag, att det är riktigt att på familjerättens område vid lagförändringar gå till väga med den största varsamhet och försigtighet, och enligt min uppfattning skulle ett bifall till allt, hvad Lag-Utskottet föreslagit, vara att taga steget för långt ut denna gång. Då förhållandena, enligt min åsigt, äro sådana, och jag dock ansett att något steg bör tagas i denna rigtning, har jag sökt göra klart för mig, hvilket af dessa förslag skulle stå i närmaste öfverensstämmelse med vår nuvarande lagstiftning och sålunda vara en systematisk utveckling i den rigtning, Lag-Utskottet föreslagit. I det fallet har jag fäst mig vid Lag-Utskottets förslag i den andra punkten, nemligen att gift qvinna bör berättigas att sjelf förvalta den egendom, som är henne enskildt tillhörig, utan att behöfva genom äktenskapsförord förbehålla sig sådan rätt. Det ligger nära till hands, att om någon utsträckt rätt skall gifvas den gifta qvinnan, om hon skall få någon ökad förvaltningsrätt, denna förvaltningsrätt i första hand bör omfatta den egendom, som hon sjelf enskildt eger och i afseende på hvilken mannens dispositionsrätt redan är inskränkt. En lagförändring i sådant syfte vore nu lämplig. Jag medgifver, att en förändring i det syfte jag påpekat icke kommer att hafva särdeles stora praktiska följder. De äktenskap, der qvinnan har enskild egendom, äro icke synnerligen talrika, men förändringen skulle dock hafva i principiellt afseende en ganska stor betydelse. Derigenom skulle nemligen blifva erkänt i vår lagstiftning, att qvinnan hade förvaltningsrätt öfver sin enskilda egendom, fastighet så väl som lös egendom. Nu har hon enligt regel icke någon sådan rätt annat än öfver vissa lösören. Det skulle vidare i praktiskt hänseende hafva den följden, att det komme att ingå i det allmänna rättsmedvetandet, att den gifta qvinnan verkligen kunde under vissa förhållanden förvalta och sköta fast egendom. Hade denna föreställning väl vunnit stadga i allmänna rättsmedvetandet, så skulle nästa steg, att gifva qvinnan en ytterligare utsträckt rätt, lättare och bättre kunna tagas.

Under sådana förhållanden är det, som jag anser mig böra nu

Angående
äktas makars
inbördes
egendoms-
förhållanden.
(Forts.)

afstyrka alla andra förslag i Lag-Utskottets betänkande än det under punkten II upptagna och på denna grund tillåter jag mig att yrka afslag å den nu föredragna punkten.

Herr Bergström: För min del kan jag icke finna annat, än att logiken bjuder, att om man anser önskligt, att den gifta qvinnan får befogenhet att sjelf förvalta henne enskildt tillhörig egendom, så bör man vidga det tillfälle för henne, som man sålunda åsyftar. Det är just hvad Utskottet afser i den första punkten, nemligen att den fasta egendom i stad eller å stadens mark, som hustru före eller under äktenskap ärft eller förut förvärfvt, icke skall vara föremål för gifto- rätt. Ju mera egendom, som finnes af denna art, desto flera tillfällen får qvinnan att visa sin förmåga att förvalta egendom, och att i folk- medvetandet inskräpa, att hon är fullt myndig öfver sin enskilda egen- dom. Men det finnes också ett särskildt skäl, som är påpekadt af lagberedningen och som Lag-Utskottet upptagit, nemligen att man nu- mera icke kan påvisa någon rimlig grund, hvarföre i gifto- rättsafseende vidare skulle göras skilnad emellan fast egendom på landet och fast egendom i stad. Enligt vår nu gällande lag är fast egendom på landet, som hustru eger före eller ärfver under äktenskapet, icke föremål för gifto- rätt. Då frågas, hvarföre förhållandet skall vara ett annat med afseende å fastighet i stad. För min del kan jag icke finna något skäl härför, och dertill kommer angelägenheten att utplåna den sista skilnad, som finnes i vår gällande lag emellan den gamla stadsrätten och landsrätt.

Det är på dessa grunder, som jag anhåller att Kammaren ville biträda Lag-Utskottets åsigt i förevarande första punkt.

Efter härmed slutad öfverläggning gjordes enligt de derunder fram- ställda yrkandena propositioner, först på bifall till Utskottets hem- ställan i förevarande hänseende och sedan på afslag derå; och för- klarades den förra propositionen vara med öfvervägande ja besvarad.

Mom. II.

Bifölls.

Mom. III.

Herr Hasselrot: På grund af hvad jag förut anfört får jag yrka afslag å förevarande punkt.

Herr Bergström: Det må tillåtas mig att anföra några ytter- ligare skäl, som, enligt min tanke, styrka Lag-Utskottets förslag. Den föreslagna lagförändringen kommer nemligen att stå i full öfverens- stämmelse med hvad som, så att säga, redan är landssed hos vårt folk, i synnerhet på landsbygden. I regel säljer aldrig mannen boets gemen- samma fasta egendom utan att hustrun också undertecknar köpe- brefvet, och ofta, när någon säljer fastighet till mannen, så föres hustruns namn också in i salubrefvet. Vidare är det bekant, att

hypoteksföreningarne anse det nödigt, att de skuldebref, som utfärdas till dem å begärd försträckning, undertecknas icke endast af mannen, utan äfven af hustrun. Då sålunda hvad Lag-Utskottet här föreslagit redan har gjort sig gällande i folkets rättsmedvetande, så torde det icke vara ringaste fara att bifalla Lag-Utskottets förslag och dymedelst iurymma åt hustrun en rätt att deltaga i förfogandet öfver boets fasta egendom, i hvilken hon är delegare lika väl som mannen.

*Angående
äktas makars
inbördes
egendoms-
förhållanden.
(Forts.)*

Efter härmed slutad öfverläggning gjordes enligt de derunder framställda yrkandena propositioner, först på bifall till hvad Utskottet i förevarande hänseende hemställt och sedan på afslag derå; och förklarades den förra propositionen, som förnyades, vara med öfvervägande ja besvarad.

Mom. IV.

Herr Stråle, Wilhelm: Jag har med full öfvertygelse biträdt Kammarens beslut i 1:a, 2:a och 3:e punkterna och jag anhåller att äfven få tillstyrka bifall till 4:e punkten. Jag har vid föregående riksdagar haft tillfälle att uttala mina åsikter i förevarande frågor; och jag anser fortfarande det vara, om äfven för närvarande juridiskt rätt, dock en i högsta grad oriktig princip att, sedan hustrun, på grund af äktenskapsförord, fått undanskifta egendom, hon, ehuru aldrig så oskyldig till den skuld, som belastar det gemensamma boet, dock skall åläggas att med ofvannämnda undanskiftade egendom betala boets gemensamma gäld efter sin andel i boet. Jag har haft tillfälle att se, hvilka följder denna princip i sin tillämpning medfört. Detta förhållande leder också dertill, att vårt nu gällande lagstadgande om äktenskapsförord mera sällan tillämpas och i allt fall icke har den verkan, som det ursprungligen hade. Såsom herrarne torde erinra sig, ansåg man efter utfärdandet af 1734 års lag hustrun icke vara pliktig att med sin enskilda egendom ansvara för boets gäld, så vida hon icke sig dertill särskildt förbundit. Jag vill minnas att det var 1830, som en annan lagtolkning tillkom, kanske mera juridiskt riktig, hvilken sedermera följts af domstolarne. Jag kan dock icke inse rättsgrunden dertill, att hustrun, som icke är målsman för boet, skall ansvara för dess gäld i annan händelse, än att hon, genom att åtaga sig denna gäld, blir dertill skyldig. För öfrigt synes det mig vara i full konsekvens med de beslut, som i dag förut blifvit fattade, att Kammaren äfven bifaller denna 4:e punkt.

Herr Hasselrot: Mot denna punkt, som jag anser vara den viktigaste af de utaf Lag-Utskottet föreslagna förändringarne, ber jag att få anföra två skäl, som tala för afslag derå, det ena formelt och det andra materielt. I formelt hänseende ber jag få påpeka, att Lag-Utskottet säger, att det i anledning af de till Utskottet öfverlemnade motioner, i synnerhet den af Friherre Stackelberg väckta, funnit sig befogadt att i vidsträcktaste mån taga i öfvervägande, huru vida och i hvilka afseenden ändringar i lagens stadganden om mannens målsmansrätt för hustrun, om bådars rätt i bo, huru deras gäld skall betalas

Angående
äktas makars
inbördes
egendoms-
förhållanden.
(Forts.)

med mera dylikt lämpligen kunna och böra vidtagas. Jag vill gerna medgifva, att Herr Friherre Stackelbergs motion är mycket vidsträckt, men den är dock icke så vidsträckt, som Utskottet funnit den vara. Den innehåller nemligen det förslaget att Riksdagen måtte i vördsam skrifvelse begära, det Konungen täcktes till en kommande Riksdag afåta förslag till sådan ändring af giftermålsbalken med hithörande lagrum, att, utan äktenskapsförord, man och hustru komme till *all den rätt, som nu genom sådant kan dem beredas*, att råda hvar öfver sin före eller efter äktenskapet ärfda eller förvärfda egendom. Friherre Stackelberg begär således, att all den rätt för gift qvinna måtte stadgas i lag, som nu kan beredas henne genom äktenskapsförord. Genom äktenskapsförord kan nu icke beredas henne den rätt, som här är föreslagen i punkten IV, utan det är något, som står alldeles utom Friherre Stackelbergs motion. Det är väl sant, att, då fråga är om ett skrifvelseförslag, man icke så noga behöfver hålla på formen, men jag fruktar, att om man går för långt i den riktningen, blir gränsen svår att bestämma. Här kan det icke förnekas, att Utskottet gått långt utöfver hvad som innehålles i motionen. Jag anser det nog sannolikt, att motionären i detta hänseende är Utskottet tacksam för hvad det föreslagit, men man har dock icke någon visshet derom. Hvad det materiella skälet angår, så ber jag få påpeka, att enligt min åsigt kan ett sådant stadgande, som här är föreslaget, leda till kränkning af tredje mans rätt. Herr Stråle sade, att han kunde icke finna någon rättsgrund, hvarför hustrun skulle ansvara för boets gäld, om hon icke särskildt åtagit sig det. Men jag ber att få erinra, att det är mycket vanligt, att ett par makar genom högt lefnadssätt och dryga gemensamma utgifter, till hvilka hustrun är lika mycket vållande som mannen, åsamka sig gäld. Det är då opraktiskt och obilligt, att de leverantörer, handlande eller handverkare, som lemna kredit åt detta bo, skola nödgas å de skuldebref, som härför utfärdas, skaffa sig hustruns påskrift på samma gång som mannens. Om de icke göra det, så blir ofta förhållandet, derest ett sådant lagstadgande, som det nu föreslagna, bringas till stånd, att de endast få hålla sig till mannen, som ingenting eger, medan hustrun sitter med sin enskilda egendom i behåll. Detta blefve, enligt mitt förmenande, en rättskränkning.

Jag kan sålunda, oaktadt jag gerna vill medgifva den gifta hustrun all den rätt, som billigtvis bör henne beredas, icke vara med om att bevilja henne den nu ifrågavarande förmånen, emedan den skulle kunna kränka andras rätt. Jag yrkar afslag å den föredragna punkten.

Herr Stråle, Wilhelm: Jag måste visserligen medgifva, att fall, om äfven undantagsvis, inträffa, der ett sådant förhållande eger rum, som den siste ärade talaren omnämnt. Det är dock endast undantagsfall, då deremot den vanliga regeln är den, som jag vid mitt förra uppträdande antydde.

Om nu verkligen ett par makar äro gemensamt skyldiga till att genom ett öfverflödigt lefnadssätt hafva bringat boet uti insolvent tillstånd på samma gång hustrun har tillräcklig enskild egendom, så lærer tredje man hafva haft fullt tillfälle att i tid försäkra sig om likvid för de varor, han lemnar till boet, genom att affordra hustrun ansvars-

förbindelse. Intet hindrar honom från att säga: ja, ni skola få varorna på kredit, men ni måste då gifva mig säkerhet för liqviden. Vill man gifva konsumtionskredit utan sådan omtanke må man skylla sig sjelf, men huru hustrun skall kunna skydda sig mot en slösaktig man, derpå tror jag man skall blifva mig svaret skyldig, och detta förhållande, eller att boets skuldsättning och ruin uppkomma genom mannens vållande, torde vara det mera allmänt förekommande fallet. Afven om hustrun tillgriper den motbudande utvägen att söka boskildnad, är ofta boets ställning redan då sådan, att hustrun, efter nuvarande lagtolkning, får med sin enskilda egendom betala åtminstone en del af den genom mannens vållande boet åsamkade gäld. Jag yrkar fortfarande bifall till Lag-Utskottets hemställan.

*Angående
äktas makars
inbördes
egendoms-
förhållanden.
(Forts.)*

Herr Lindhagen: Jag har icke velat inblanda mig i diskussionen om de föregående punkterna och jag vill icke heller göra det i den nu förevarande punkten, väl vetande, att en opposition mot densamma icke skulle leda till något resultat. Jag vill blott begagna tillfället att säga, i afseende på alla punkterna, att jag på intet sätt kan instämma i de grunder, som åberopats för bifall till både den ena och den andra punkten. Hvad den nu förevarande punkten särskildt beträffar, så lider det intet tvifvel, att den näst föregående talaren i vissa hänseenden har rätt, särskildt deri, att det föreslagna lagstadgandet icke bör anses vara så synnerligen praktiskt.

Dessutom har man att taga hänsyn till en annan sak, och det är troligen den viktigaste frågan, nemligen att när man skall göra en sådan utjemning mellan makarne eller större utsträckning af den gifta kvinnans rättigheter, så torde detta också medföra större anspråk på skyldigheter å hennes sida. Om hon får större förmåner, så bör hon icke på samma gång få allt mer inskränkta skyldigheter.

Det är också utom allt tvifvel, att förslösande af boet genom vällefnad o. s. v. i många fall, och kanske i de flesta, är hustruns skuld mer än mannens. Han kan slösa genom vingleri i affärer, lättsinniga spekulationer och dylikt utomhus, men i det antal fall, då boet förslösas genom öfverdådigt lefnadssätt i sjelfva hemmet, är oftast hustrun den skyldiga.

Jag vill nu på samma gång endast beröra en formel fråga, som också är af den förre talaren berörd, nemligen om Lag-Utskottets rättighet att gå i sitt förslag så långt, som Utskottet nu gjort. Jag återkallar i minnet hvad man för några dagar sedan hörde uttalas från Lag-Utskottets sida. Då ansåg Utskottet sig vara mycket strängt begränsadt i sin rätt. Vi se nu, att Utskottet, när det behöfves eller Utskottet så vill, icke anser sig så kringskuret, som det då lät.

Herr Lundin: Jag vill endast, till bemötande af deras yttranden, som sagt, att hustrun skulle vara den, hvilken förorsakar ett slösaktigt lefnadssätt, framhålla, att om mannen ställer sig på en sådan ståndpunkt till hustrun, då tror jag behöfvet påkalla lagens skydd för hustrun och deras barn, som oftast få lida för mannens obetänksamma handlingar. Jag yrkar bifall till Lag-Utskottets hemställan i denna punkt.

*Angående
äktas makars
inbördes
egendoms-
förhållanden.
(Forts.)*

Herr Samzelius: Visserligen kan man i den formella delen af frågan hysa några betänkligheter, och det uttalades äfven af mig i Utskottet, ehuru jag icke ansett det lämpligt att vid betänkandet bifoga någon reservation. Men utan att denna punkt tillkommit, tror jag att förslaget i sin helhet skulle saknat nästan allt värde. Ty hvad tjenar det i sjelfva verket till att tillförsäkra qvinnan enskild egendom, eller att mannen icke skall få någon giftorätt i hennes stadsfastighet, när det nu alltid är rangeradt så, att när mannen har skuldsatt sig, så får hon med sin enskilda egendom betala hans gäld till så stor del, som hon har andel i bolaget och gälden, såsom det är stadgadt. Jag har vid många tillfällen sett, huru detta föranledt till att hon fått betala, icke den gäld, som makarne gemensamt genom ett yppigt lefnads-sätt åsamkat sig, utan den, som mannen ådragit sig före äktenskapet genom ett sådant lefnadssätt.

Det är nemligen icke ovanligt, att ungarlar skickligt förstå att dölja sina skulder. Deras fordringsegare äro gemenligen penningeinrättningarne t. ex. Stockholms enskilda bank. När de gift sig, sätta de om sina skulder t. ex. uti Skandinaviska kreditaktiebolaget, som deretter gör ansträngning för att få betaldt. Det blir således konkurs. Hustruns föräldrar hafva emellertid varit nog försigtiga att hafva gjort äktenskapsförord och derigenom tillförsäkrat henne uteslutande rätt till den egendom hon medfört i boet. Man har i allmänhet trott, att detta äktenskapsförord har någon betydelse, ehuru det i sjelfva verket reducerar sig till noll och intet. Hon har begärt boskilnad under konkursen och fått rättighet att undanskifta all den egendom, som genom det lagligen upprättade äktenskapsförordet blifvit henne tillförsäkrad. Detta eger hon visserligen, men i öfrigt har hon fått sig ålagdt att betala sin andel i boets gemensamma skuld, och dit har den skuld hänförts, som uppkommit eller åtminstone bär datum efter den tid, då äktenskapet ingåtts. Här har talats om rättskränkning, men är detta icke rättskränkning, då vet jag icke hvad rättskränkning är. Det står icke i hustruns makt att skydda sig för detta. Lagkomitén har långt förut funnit, att ett stadgande i det syfte, som Utskottet nu föreslagit, har varit alldeles nödvändigt, och således skulle ingen nytta vinnas med hela denna lag, om denna punkt uteslötes. Vill man verkligen förbättra qvinnans ställning, så kan det endast på ett verksamt sätt ske genom antagande af detta förslag. Skulle väl det hafva till följd, att, såsom den förste talaren anförde, det skulle blifva svårt för makarne att lefva yppigt, att få borga varor och taga dem på kredit, så är ju ingen skada skedd derigenom. Om det äfven skall fordras hustruns samtycke dertill, så blir det litet svårare att förslösa boets tillgångar, och deri torde icke ligga någon skada. För min del anser jag, att denna punkt är den viktigaste af allt, som här i denna väg är föreslaget, och jag tror icke heller att de formella betänkligheter, som uttalats, äro af beskaffenhet att, när man önskar en underdånig skrifvelse i ämnet, stryka ut hvad som i denna punkt är föreslaget. Att vid utarbetandet af lagförslaget åtskilliga punkter böra tillkomma, derom är jag förvissad, ty om hustrun medför enskild egendom i boet, och mannen likaså, då är det ju gifvet, att äfven hon bör med sin enskilda egendom bidra till hushållets utgifter. Efter dotalsystemet,

som är gällande i de flesta länder, som hafva sin lag grundad på romersk rätt, bör afkastningen af den »dos», hustrun medför i boet, användas till betäckande af hushållets utgifter, under det att det endast är den särskilda egendom, som kallas »parafernalie» och motsvarar hvad vi i allmänhet kalla »nålpenningar», som hon ensam disponerar och njuter afkastningen utaf. Det är således gifvet, att den enskilda egendom, som gifta qvinnan medför i makarnes gemensamma bo, och hvartill man nu vill utsträcka hennes förvaltningsrättighet, bör i många fall användas till boets gemensamma utgifter. Men derom innehåller det förslag, som Lag-Utskottet här har utarbetat, ingenting. Jag är dock förvissad, att de, som få sig uppdraget att vidare utveckla förslaget, skola anse nödvändigt att taga i öfvervägande icke blott berörda utan äfven andra punkter, än som Lag-Utskottet här har uppställt, för att få ett *helt och fullständigt* lagförslag.

Efter hvad jag nu haft äran anföra, anhåller jag om bifall till den föredragna punkten.

Sedan öfverläggningen ansetts härmed slutad, gjordes enligt de derunder framställda yrkandena propositioner, först på bifall till hvad Utskottet i förevarande hänseende hemställt och vidare på afslag derå, hvarefter propositionen på bifall till Utskottets hemställan i nämnda del förnyades och förklarades vara med öfvervägande ja besvarad.

Mom. V.

Bifölls.

Föredrogs å nyo och företogs punktvis till afgörande Lag-Utskottets den 22 och 23 innevarande April bordlagda utlåtande N:o 50, i anledning af väckt motion dels om ändring i 18 kap. 16 § Strafflagen, dels ock om antagande af en särskild lag angående ansvar för misshandel af djur.

*Angående
ändrad lag-
stiftning om
ansvar för
misshandel af
djur.*

1 punkten.

Herr Berg: Med afseende på nu föreliggande punkt kan jag, för min del, icke förstå, hvad det skulle vara för fara uti att godkänna det förslag, som jag har tagit mig friheten att väcka, nemligen att få detta uttryck »egna och andras kreatur» utbytt mot ordet »djur». Utskottet har visserligen sagt, att det skulle komma att i tillämpningen föranleda hvarjehanda trakasserier. Men är detta så alldeles visst? Jag är visserligen okunnig i lagskipningsfrågor och kan således icke så noga säga, hvilka trakasserier deraf skulle uppkomma. Jag hoppas, att den högt ärade reservanten i Lag-Utskottet skall i det fallet sjelf försvara sin mening, som han uttryckt i reservationen, och jag skall derföre icke upptaga Kammarrens tid med något långt anförande utan anhåller endast att få yrka bifall till reservationen.

Angående
ändrad lag-
stiftning om
ansvar för
misshandling af
djur.
(Forts.)

Herr Bergström: För min del skulle jag helst önskat, att äfven Lag-Utskottets hemställan under n:o 2 blifvit uppläst, så att diskussionen kunnat omfatta båda punkterna. Motionären har verkligen på ett så underligt sätt uppstått sin motion, att Lag-Utskottet har haft mycken svårighet att bringa reda i densamma. Han föreslår nemligen först att i 18 kap. 16 § Strafflagen orden »egna eller andras kreatur» skulle utbytas mot ordet »djur». Men derefter gör han framställning om att få en helt och hållet ny lag, hvilken skulle innehålla nästan detsamma som 18 kap. 16 § Strafflagen. Jag hade derföre helst sett, att begge punkterna hade blifvit föredragna, och att sedermera alla yrkanden afsåge formuleringen af denna lag, hvilken Utskottet har föreslagit i andra punkten.

Motionären förmenar, att jag och han stå på alldeles lika ståndpunkt i fråga om sättet att uttrycka hvad som skall utgöra föremålet för skyddet. Men det är ingalunda förhållandet. Mitt ändringsförslag går endast ut derpå, att ordet »kreatur» utbytes mot ordet »djur». Man skulle visserligen kunna tycka, att denna ändring är ganska obetydlig. Men först och främst afser den att få ett helt och hållet svenskt ord i stället för det främmande ordet »kreatur», och dessutom främjar insättande af det rent svenska ordet en tolkning af lagen, som Lag-Utskottet för sin del vill gifva åt densamma, men hvilken uttrycket »kreatur» möjligen motverkar. Lag-Utskottet förmenar nemligen, att orden »egna eller andras kreatur» afse äfven sådana vilda djur, som, fångade eller tända, någon tid tillhört en person.

Jag ville gerna inlägga denna mening i lagen, men den får man med större säkerhet in deruti, om man nyttjar ordet »djur» i stället för »kreatur», ty vid detta senare uttryck kommer man närmast att tänka på husdjur, såsom hästkreatur, nötkreatur, fårkreatur, svinkreatur o. s. v., under det att man i allmänhet icke kallar vilda djur för kreatur.

Men deremot kan jag ingalunda dela motionärens förslag, att orden »egna eller andras» skulle tagas bort. Han förmenar, att dermed skulle ingen skada ske och inga trakasserier kunna uppstå. Men följden skulle blifva den, att hvarje sätt att jaga eller fånga djur kunde blifva föremål för lagskiparens pröfning. Den nu gällande lagen förutsätter, att ett djur, för att åtnjuta det skydd lagen åsyftar, skall vara bragt under menskligt herravälde. De vilda djuren äro således icke dermed afsedda, och jag tror icke tiden ännu vara inne att på kriminalrättslig väg lagstifta om, hvilket fångstsätt är tillåtet eller icke, utmärker grymhet eller icke. Kongl. Maj:t har på den ekonomiska lagstiftningens väg rätt att bestämma, hvilket fångstsätt bör förbjudas. Så skedde, när det t. ex. förbjöds att medelst dynamit fånga fisk och dylikt. Jag afstyrker derföre på det högsta, att man tager bort dessa ord »egna eller andras».

Motionären har vidare föreslagit, att vid iteration skulle stadgas större straff än för förbrytelsen första gången. Jag anser icke lämpligt att i vår strafflag införa begreppet iteration i vidsträcktare mån än redan skett. Men Utskottet har trott, att straffets maximum, eller 100 kronor, vore skäligen lågt, och derföre föreslagit, att denna begränsning skulle borttagas och utbytas mot orden »straffes med böter»,

i hvilken händelse det allmänna bötesmaximum i strafflagen, femhundra kronor, kan ådömas.

På dessa grunder yrkar jag, att förändringen i 18 kap. 16 § Strafflagen måtte bestå deri, att den kommer att lyda sålunda: »*Visar någon i behandling af egna eller andras djur uppenbar grymhet; straffes med böter*». Jag behöfver icke mycket utöfver hvad Lag-Utskottet sagt påpeka det olämpliga uti att i en författning särskildt uppräknade de sätt, hvilka skulle anses utmärka grymhet. I Utskottet genomgick man alla tillgängliga prejudikat, och man fann, att af de sätt, motionären velat hafva angifna såsom utmärkande grymhet, skulle hvartenda hafva medfört straff, om det blifvit användt. Deremot kan ett sådant uppräknande medföra den påföljden, att ett annat sätt, som likväl utmärker grymhet, icke föranleder ansvar. Jag förnyar mitt yrkande att 18 kap. 16 § Strafflagen måtte få den lydelse, som min reservation utvisar.

*Angående
ändrad lag-
stiftning om
ansvar för
misshandel af
djur.
(Forts.)*

Herr Forssell, Otto Herman: Det är visserligen sant, att enligt den ursprungliga betydelsen någon skilnad icke förefinnes mellan orden »kreatur» och »djur». Det ena är blott det latinska, det andra det svenska uttrycket på samma föremål. Men man har emellertid under tidernas lopp enligt svenska språkbruket och folkmedvetandet i begreppet »kreatur» inlagt en trängre betydelse än i ordet »djur». Det är ock uppenbart, att motionären, då han velat utbyta yrdet »kreatur» mot »djur», dermed åsyftat att göra lagbudet vidsträcktare än det varit förut. Men må man nu besinna, hvarthän detta skulle leda. Jag skall blott hålla mig till ett exempel bland de många, som jag skulle kunna återöpa. En fiskare behöfver till bete lefvande fisk. Han samlar dem, de blifva hans djur derigenom att han förvarar dem i sin sump, derefter sätter han dem lefvande på kroken. Är icke detta grymhet? Enligt motionärens förslag skulle han då straffas; ty fisken kallas i dagligt tal för ett djur men icke för ett kreatur. Hela detta sätt att fiska skulle ju derigenom tillintetgöras. På samma sätt är det med metmasken, som sättes lefvande på kroken. Hvert detta skulle leda, det inser lätt hvar och en. Det skulle blifva en orimlighet. Jag skulle kunna uppräknade dylika fall från många andra områden. Detta var också orsaken, hvarföre Lag-Utskottet icke ville förändra ordet »kreatur», som eger en inskränktare betydelse, och var rädd för att insätta det vidsträcktade ordet »djur» och derigenom framkalla en mängd orimliga rättegångar. Jag yrkar bifall till Utskottets förslag.

Herr Berg: Det är riktigt, att jag med min motion önskat få denna lag vidsträcktare än den förut har varit, då jag ville hafva in i ordet »djur» i stället för »egna eller andras kreatur», och detta af det enkla skäl, att jag anser skogens vilda djur hafva samma rätt som andra varelser till barmhertighet från människans sida, och att de icke böra godtyckligt behandlas, som nu ofta sker. Det är sant, hvad den siste ärade talaren sade, att för några sportmän till fiskare skulle det måhända blifva litet svårt, om man antog mitt förslag. Man skulle då icke längre få begagna lefvande fisk som bete på kroken för att dymedelst fånga större fiskar. Men tro icke herrarne, att den dag

Angående
ändrad lag-
stiftning om
ansvar för
misshandel af
djur.

(Forts.)

skall randas, då människorna skola hafva det sedliga medvetandet, att det verkligen är obarmhertigt att på så sätt pina lefvande varelser. De vilda djuren i skogen anser man sig hafva rättighet att plåga och misshandla huru man behagar. Nu är förhållandet, att människan i sin förmäthenhet tror sig i alla möjliga afseenden hafva rättighet att vara herre öfver djuren, äfven när det gäller att plåga och pina dem. Detta gäller i synnerhet om de vilda djuren. Hvad de hemtamda angår, så, om *något* förstånd finnes hos egaren, pinar han dem icke. Men skulle det vara så orätt att redan nu, ehuru man säger att det är för tidigt, genom en sådan lag komma den menskliga barmhertigheten till hjälp? Tro icke herrarne, att man derigenom åtminstone till betydlig grad skulle minska de grymheter, som nu utöfvas mot djuren? Sa snart en lag till ett bättre föreslas, kommer denna alltid att i begynnelsen betraktas med misstro. Så var det, när man hade antagit lagen om skogsäverkan, hvilken lag många i början tyckte vara orimlig. Det var en gång en prest, som, då denna lag hade kommit i tillämpning, mötte en pojke, hvilken kom dragandes med ett lass ved, som han tagit på en främmande egares skog. Då sade presten till honom: »vet du icke, att detta numera är stöld, så att du kan blifva åtalad», hvarpå han fick till svar: »äh, vördig prosten ä' väl inte från vettet heller». Man anses vara från vettet, då man vill hafva människans barmhertighet i lagbudet mer, än andra för tillfället anse sig behöfva. Jag kan icke neka, att, då man läser om, huru de vilda djuren behandlas, såsom exempel hvarpå herrarne säkert sett i tidningen, huru man handterat en stackars elg, hvilken på det obarmhertigaste förföljdes och dödades, man torde finna tiden inne att med lag ingripa. Från den provins, jag har äran att här representera, har jag fått underrättelser om huru det går till vid fångsten medelst snaror, huru de ofta låta de arma djuren sitta i snarorna och dö af svält. Så hade man t. ex. upptäckt, huruledes en hare så länge blifvit sittande i en snara, att hans fot blef söndersargad och maskar växte i såret, allt under det han ännu lefde. Jag vill icke uppröra Kam-maren med att tala om alla de gräsliga historier, som skulle kunna återgifvas, men faktum är, att människan har tagit sig ett herravälde öfver djuren, hvartill hon i sjelfva verket icke har rätt. Det är på denna grund jag anhåller att få uttrycket i lagen, »egna eller andras kreatur», utbytt mot »djur». Hvad det beträffar att jag skulle hafva uppräknat några fall af misshandel mot djur och låtit andra vara onämnda, hvarigenom många slags misshandel opåtaladt skulle få ega rum, så tror jag att, om Lag-Utskottet i någon mån delat min känsla för de arma rättslösa djuren, den ändringen af Lag-Utskottet mycket lätt varit verkställd, nemligen att såsom ett tillägg till det jag uppräknat foga orden »och andra liknande sätt», hvarigenom hela saken varit hulpen. Emellertid måste jag i afseende på denna fråga betyga Lag-Utskottet min synnerliga tacksamhet, att det åtminstone i så måtto gått mina önsknings till mötes, att det förordat ökade straffbestäm-melser, så att pliktmaximum höjts från hvad det nu är, 100 kronor, till 500 kronor.

Herr Lindhagen: Jag skall gerna medgifva, att uttrycket kreatur i lagen är afsigtligt insatt för att begränsa omfånget af lagens tillämp-

ning, och att ordet kreatur verkligen häntyder på hemdjur, hvarigenom sålunda de vilda djuren uteslutits från det skydd, som lagen lemnat de förra. Nu har man emellertid framlagt ett lagförslag, som uppställer några på höft tagna exempel på grymhet emot djur, men utan tvifvel glömmer andra, som må hända äro ändå viktigare, och i dessa uppräknade fall påkallar lagens skydd. Jag skall dock icke närmare inlåta mig på dessa lagförslagets detaljer, utan blott hålla mig till den inskränkning, som gjorts genom att utbyta ordet kreatur mot djur. Då vi äro ense om, att härigenom en högst väsentlig skillnad göres i lagen, emedan enligt den föreslagna ordalydelsen ett vildt djur, som på något sätt kan anses hafva kommit under enskild eganderätt, skulle kunna inbegripas under lagens bestämmelser, så ber jag att få fästa uppmärksamheten på den alldeles oerhörda svårighet vid lagtillämpningen, som skulle uppstå, om man nu utbyter uttrycket »egna eller andras kreatur» mot ordet »djur». Att blott genom insättandet af ett annat ord föreställa sig att man löst frågan, förefaller mig temligen obetänksamt. För hvarje fall som förekommer skall det afgöras, utan att lagen dervid lemnar någon ledning, huru vida det ena eller andra djuret i fråga har kommit i det förhållande till människan, att det kan falla under lagens bestämmelse om skydd eller icke. Det blifver en dubbel pröfning i hvarje fall, hvarvid man har att bedöma icke allenast huru vida en uppenbar grymhet är begången, utan äfven huruvida djuret i fråga kommit i det förhållande till egaren, att grymhet mot detsamma kan medföra tillämpning af ansvarsbestämmelsen. För att komma till något verkligt resultat i det hänseendet fordras närmare bestämmelser i lagen än blott och bart utbytandet af ordet »kreatur» mot ordet »djur». Det är sant, att äfven de vilda djuren må hafva rättighet till barmhertighet från människans sida. Men om vi skola komma in på den sidan af saken, så måste många flera omständigheter tagas i beaktande, än som skett i motionärens förslag. Då skola vi taga bort ur lagen alla stadganden om jagt och föreskrifva att den, som gör sig skyldig till sådan grymhet mot djur, som jagt, skall straffas med böter eller fängelse. På samma sätt blefve förhållandet med fiske. Och framför allt — låtom oss då gå in i våra kök och se hvad der passerar! I frågans närvarande skick, och då man icke approfonderat densamma närmare än som skett i Lag-Utskottet, tror jag, att man handlar klokare, om man inskränker sig till hvad Lag-Utskottets majoritet föreslagit, nemligen att höja böterna för ifrågavarande brott. Jag anhåller derföre om bifall till Lag-Utskottets förslag oförändradt.

Herr Bäckström: Jag kan försäkra den ärade motionären, att ingen kan vara varmare vän af skydd åt djuren än jag. Men jag tror, att det förslag motionären här framställt icke kan tillämpas utan allt för stora svårigheter. Och då nu en väsentlig förändring i den hittills gällande straffbestämmelsen är föreslagen af Lag-Utskottet, vet jag icke hvarföre man skall gifva sig in på ett område, som skulle gifva anledning till det största trassel, synnerligast om en åklagare vill vara kitslig och åtala alla möjliga fall af grymhet, såsom t. ex. då man sätter en lefvande fisk på kroken för att begagnas såsom agn, eller låter den fångade fisken ligga och sjelfdö. Allt detta är grymt och

*Angående
ändrad lag-
stiftning om
ansvar för
misshandel af
djur.
(Forts.)*

Angående
ändrad lag-
stiftning om
ansvar för
misshandel af
djur.
(Forts.)

skulle enligt motionärens förslag beläggas med straff. Jag anhåller om bifall till Lag-Utskottets förslag.

Herr Bergström: Jag skall tillåta mig att vid den andra punkten förnya mitt yrkande om bifall till min reservation, enligt hvilken den ifrågavarande 16 § skulle få följande lydelse: »Visar någon i behandling af egna eller andras djur uppenbar grymhet, straffes med böter». Vi hafva hört en ledamot af Konungens Högsta Domstol dels tolka det nu gällande stadgandet så, att det närmast afser husdjuren, dels för- vita Lag-Utskottet, att det icke nog approfunderat ämnet. Utskottet har visserligen omfattat en mot hans stridande tolkning, då Utskottet säger: »De härvid begagnade uttryck torde afse icke endast husdjuren, utan åtminstone äfven sådana vilda djur, som, fångade eller tämda, någon tid tillhört en person; och domstolarne i allmänhet lära jemväl vid tolkning af stadgandet ansett, att en person, som fångat ett vildt eller satt sig i besittning af ett herrelöst djur, i och med fångandet eller besittningstagandet varit att betrakta såsom blifven egare till djuret och alltså kunnat straffas äfven för sådan grym behandling af detsamma, som egt rum omedelbart derefter». Denna tolkning torde dock icke innebära, att Utskottet icke satt sig in i ämnet.

Skulle det nu verkligen vara så svårt för en domare att pröfva, huru vida ett djur är bragt under menskligt herravälde eller icke? För min del tror jag, att en domare ofta har att afgöra vida tvistigare frågor. Här gäller ju blott att undersöka, huru vida ett possessionsförhållande eger rum. Vill väl den ärade representanten att en person, som fångat en ekorre och satt honom i bur, skall saklöst få pina och plåga detta djur? Med hans tolkning af lagen är dock detta alldeles gifvet. Sångfoglarna fångas och sättas i bur, emedan man glädjes vid att lyssna till deras sång. Är det lagens mening, att man skall saklöst få pina och plåga dessa djur. För min del tror jag det icke. Men tillstodder den nu gällande lagen ett sådant förfarande, så är det efter min uppfattning så mycket angelägnare att utbyta ordet »kreatur» mot ordet »djur». Och jag kan icke tro, att någon domare skall någonsin blifva tveksam vid afgörande af frågan, huru vida ett djur skall anses bragt under menskligt herravälde eller icke. Jag upprepar mitt yrkande.

Herr vice Talmannen, som för en stund öfvertagit ledningen af Kammarens förhandlingar, fäste nu uppmärksamheten derpå, att för närvarande endast första punkten af ifrågavarande utlåtande vore för- dragen.

Herr Lindhagen: Jag kan icke annat än fortsätta diskussionen på det område den kommit, då man behandlat frågan vidsträcktare, än den från början förelåg. Och jag ber då den siste talaren, att vi må kunna få vara öfverens om, att, när vi gifva oss in i diskussion med hvarandra, vi äfven måtte taga reda på hvad å motsidan verkligen yttrats. Jag förklarade icke, att ordet »kreatur» utgjorde en absolut begränsning för lagens tillämpande på andra än hemdjuren, utan jag sade, att detta ord inkommit i lagen såsom hufvudsakligen

afseende dem. Men att derigenom skulle vara afskuren möjligheten att tillämpa lagstadgandet på ett djur, som en längre tid varit behandladt såsom hemdjur, fastän ursprungligen vildt, har jag icke påstått; och således träffa de exempel, som uppställes, icke mig. Genom att här insätta ordet »djur» i stället för »kreatur» har deremot frågan bragts på en annan punkt. Då måste jag vid hvarje fall granska, huru vida det djur, hvarom dervid är fråga, kommit under menskligt herravälde eller icke. Och jag vill hemställa, huru vida icke med den stora skillnad i lagtolkning, som bland oss jurister eger rum, det kan uppställas en sådan paradox som att alla djur, som finnas på egor, hvarest jag har jagträtt, äro i min ego! Jag tror således, att det är klokast att icke kasta in i lagen sådant, som kan föranleda svarigheter vid dess tillämpning. Dessutom vinnes det ofantligt litet med den förändring, som är ifrågasatt. Och jag anser det derföre vara klokare att afvakta den tidpunkt, då man bör göra en större förändring i lagstiftningen rörande människans förhållande till djuren, och då få genomförd en mera genomtänkt förändring, samt att nu stanna vid hvad som Utskottet föreslagit, hvilket ju i alla händelser är en förbättring. Jag yrkar fortfarande bifall till Utskottets förslag.

Herr Bexell: För att komma något steg framåt, instämmer jag i yrkandet, att ordet »kreatur» må utbytas mot ordet »djur». Det är endast en tidsfråga, när lagen i denna del skall blifva vidsträcktare än den nu är. Herr Lindhagens yttrande, att jagt icke skulle med en sådan förändring kunna få försiggå, anser jag falskt, ty innan jag genom jagt åtkommit djuret, har jag det ju icke i min ego. Och det är ju en känd sak, att jägare ofta få gå förgäfves. Jag håller derföre på uttrycket »djur».

Herr Samzelius: I olikhet med Herr Lindhagen anser jag det vara ofantligt lätt att tolka denna lag, om den affattas i enlighet med Lag-Utskottets ordförandes reservation; ty det bör ju icke vara tveksamt att afgöra, om ett djur blifvit bragt under menskligt herravälde eller icke, då under uttrycket djur hänföres hvarje till djurriket hörande varelse. Men skall en sådan lag komma att tillämpas, som Utskottets ordförande föreslagit, då måste också hvarje hushåll få plikta för grymhet mot djur. Jungfrun, som köpt en ål och, medan han ännu lefver, tager skinnet af honom, gör sig skyldig till uppenbar grymhet mot djuret, hvilket ju onekligen är bragt under enskildt herravälde. På samma sätt förhåller det sig med kräftor. Och den, som fångar en mask och sätter honom på kroken, skulle ju äfven blifva hemfallen till straff. Jag tror icke att någon människa skall kunna undvika att göra sig skyldig till ansvar enligt en sådan lag. Jag anser det derföre vara bäst att låta lagen få den lydelse, som Utskottet här föreslagit. Längre kan man icke komma. Ordet »kreatur» utesluter visserligen icke, att under lagens skydd komma sådana djur, som vanligen äro vilda men som fångats och blifvit hemtamda. Det gifves många prejudikat på att personer, som misshandlat sådana djur, träffats af laga ansvar. Det inträffade en gång, att en person hælde fotogén på en råtta och sedermera tände eld på henne. Detta ansågs af domsto-

*Angående
ändrad lag-
stiftning om
ansvar för
misshandel af
djur.
(Forts.)*

Angående
ändrad lag-
stiftning om
ansvar för
misshandel af
djur.
(Forts.)

larne straffbart enligt nu gällande lag. Den tolkning lagen sålunda fått utesluter alltså icke möjligheten att skydda djuren i de fall, de förtjena skydd. Då man nödgas använda djuren till sin nytta, lär det väl i vissa fall icke kunna undvikas att de blifva plägade, oakadt sådant icke är afsigten. Jag anhåller om bifall till Utskottets förslag och vågar påstå, att det är väl genomtänkt, och att anmärkningen i det hänseendet icke var befogad.

Herr Adelsköld: Just det exempel, den sista talaren anförde om, huru som råttor doppats i fotogén, som derefter antändts för att bortskrämma andra råttor, antyder en sådan höjd af oförlätlig grymhet, att en lag för att förekomma slikt djurplågeri måste vara alldeles nödvändig. Och de öfriga exempel som anförts och gifvit en inblick uti huru det tillgår i köken, huru som ålar flås lefvande och kräftor, som kokas vid sakta eld, för att få dem smakligare, (hvilket emellertid är ett misstag), bevisa likaledes nödvändigheten att stifta en lag, som förbjuder denna menniskan ovärdiga grymhet mot djuren. Jag får sålunda, med fullt instämmande i motionärens varma anförande, yrka bifall till Herr Bergströms reservation.

Herr vice Talmannen: Innan jag till Kammaren hemställer, om öfverläggningen må anses slutad, vill jag ännu en gång fästa Kammarens uppmärksamhet derpå, att af förevarande utlåtande för närvarande icke annat än första punkten föredragits. I denna punkt hemställer Lag-Utskottet, att Herr Bergs motion, i hvad den afser utbyte i 18 kap. 16 § Strafflagen af de der förekommande uttryck: »egna eller andras kreatur» mot ordet »djur», icke må af Riksdagen antagas. Herr Bergströms vid utlåtandet fogade reservation afser åter en ändring af hvad Utskottet under andra punkten i utlåtandet föreslagit; men sistnämnda punkt är ännu ej föredragen.

Sedan öfverläggningen förklarats härmed slutad, yttrade Herr vice Talmannen, att beträffande förevarande punkt yrkats dels bifall till Utskottets hemställan, dels ock att Kammaren, med afslag å Utskottets hemställan, skulle bifalla Herr Bergs i ämnet väckta motion i det afseende densamma i denna punkt berördes.

Härefter gjordes propositioner enligt dessa yrkanden, och förklarades propositionen på bifall till Utskottets hemställan vara med öfvervägande ja besvarad.

2:dra punkten.

Herr Bergström: Under åberopande af hvad förut af mig anförts, yrkar jag den ändring, att ordet »kreatur» utbytes mot ordet »djur», och att således texten kommer att lyda sålunda: »Visar någon i behandling af egna eller andras djur uppenbar grymhet, straffes med böter».

Herr Forssell, Otto Herman: På grund af de skäl, som jag anført under diskussionen om den föregående punkten, får jag vördsam- samt hemställa, att Lag-Utskottets förslag måtte blifva oförändradt antaget.

*Angående
ändrad lag-
stiftning om
ansvar för
misshandel af
djur.
(Forts.)*

Herr Lindhagen: Genom det föregående beslutet har Kammaren bestämt, att utbyte af ordet »kreatur» mot ordet »djur» icke skall ega rum; och sålunda torde reservantens yrkande i den delen få anses förfallet. För min del vill jag, med åberopande af hvad jag förut yttrat, yrka bifall till Lag-Utskottets förslag oförändradt.

Herr Bergström: Den siste talaren torde hafva misstagit sig i sin uppfattning. Under första punkten af det föredragna betänkandet är det fråga om att utbyta uttrycket »egna eller andras kreatur» mot det enda ordet »djur». Men i andra punkten är det fråga om att bibehålla orden »egna eller andras» och att endast utbyta ordet »kreatur» mot ordet »djur». Så vidt jag kan fatta är detta skilda saker. Och enligt den ordning som följts vid föredragningen torde Herr vice Talmannen icke finna hinder att framställa proposition på mitt förslag.

Efter härmed slutad öfverläggning gjorde Herr vice Talmannen enligt de derunder framställda yrkandena propositioner, först på bifall till Utskottets hemställan i förevarande punkt och sedan på bifall till hvad Utskottet i punkten hemställt, dock med den af Herr *Bergström* föreslagna ändring, att uti det ifrågavarande lagrummet ordet »kreatur» skulle utbytas mot »djur»; och förklarade Herr vice Talmannen sig anse den senare propositionen vara med öfvervägande ja besvarad.

Votering begärdes, i anledning hvaraf uppsattes, justerades och anslogs en omröstningsproposition af följande lydelse:

Den, som bifaller 2 punkten i Lag-Utskottets utlåtande N:o 50, röstar

Ja;

Den, det ej vill, röstar

Nej;

Vinner Nej, bifalles punkten med den af Herr *Bergström* föreslagna ändring.

Omröstningen företogs, och vid dess slut befunnos rösterna hafva utfallit sålunda:

Ja — 57;

Nej — 37.

Angående
lagbestämmel-
ser om vivi-
sektion.

Föredrogs å nyo Lag-Utskottets den 22 och 23 i denna månad bordlagda utlåtande N:o 51, i anledning af väckt motion om särskild lag angående plågsamma försöks anställande på lefvande djur i och för vetenskapliga ändamål.

Herr Berg: Jag ber om ursäkt, att jag ännu några ögonblick vill taga Kammarens dyrbara tid i anspråk. Jag skall försöka att icke vara lång. Med den utgång, den föregående frågan fått, eger man just icke synnerlig förhoppning, att den nu föreliggande skall röna bättre öde. Men jag har ändå ansett mig pligtig att yttra några ord till den kraft och verkan, det möjligen kan hafva. Jag vill icke för herrarne framställa några berättelser om de fasansfulla, pinliga experiment på lefvande djur, för hvilka vivisektorerna beskyllas. Jag vill heller icke bestrida vetenskapsmännens påstående, att vivisektionen är både nyttig och nödvändig, utan endast framställa frågan i den dager, i hvilken den bör ses, nemligen i förhållande till den allmänna moralen.

Det är mycket i denna värld, som kan anses nyttigt, men dermed är väl icke så alldeles gifvet, att det, som man tror vara nyttigt, sammanfaller med hvad som är rätt. Angående vivisektionens nytta för särskildt den medicinska vetenskapen, så hafva framstående och utmärkte vetenskapsmän inom vårt land uppträdt med en tydlig försäkran, att vivisektionen är för denna vetenskap nyttig, och att man till följd af dessa experiment på lefvande djur räddat tusentals människolif, hvilka enligt deras åsigt, och det med rätta, måste anses vara dyrbarare än några djurs lif. Jag tänker också icke och kan ej heller sätta mig emot hvad dessa herrar läkare och fysiologer haft att säga. Det förefaller mig dock märkligt, att desse herrar hafva sina allvarsamma motståndare äfven på det vetenskapliga området. Jag har läst anföranden af utmärkte vetenskapsmän, hvilka påstå, att hvad vivisektionen hittills lemnat vetenskapen, åtminstone i de flesta fall, varit missledande resultat. Man har visserligen med en viss pockande stormodighet förklarar, att de vetenskapsmän, hvilka en tid varit vivisektorer men nu kommit på andra tankar, icke längre äro vetenskapsmän eller åtminstone inom detta fack mycket obetydliga, men äfven en af dem, hvilken af våra herrar fysiologer erkänts såsom utmärkt och framstående, har efter ett långt lifs trägna och ihållande arbete inom fysiologien, med experiment och pinande försök på lefvande djur, förklarar, att »vi stå med våra händer visserligen ännu tomma men vår mun är full med stora löften och förhoppningar». Således se vi, att nyttan af pinsamma experiment på lefvande djur är en ännu omtvistad fråga.

Man har sagt, att det är nödvändigt att experimentera på lefvande djur för att kunna lösa lifvets svårlösta gåta. Ja, mine herrar! ännu har den människa icke blifvit född på jorden och kommer troligen aldrig i det närvarande verldsloppet att födas, som kan tyda lifvets gåta, ty den tydningen är efter all sannolikhet förbehållen åt lifvets herre sjelf. Derfor anser jag för min ringa del, att det är i högsta grad oförståndigt att på det sättet vilja ingripa i lifvets hemlighet, att man vill lösa dess gåta; den kommer att blifva olöst för menniskoslägget, derom är jag öfvertygad. Hvad våra läkare hafva att göra, det är att söka bevara och rädda, så vidt möjligt är, det lif, hvars gåta de ej

kunna finna. Nu är det emellertid detta, som man säger sig vilja åstadkomma; jag har hört det på offentliga föreläsningar och läst det i utgifna brochyren.

Men låt vara, att vivisektionen varit af stor nytta för läkarevetenskapen; är det dermed sagdt, att den är berättigad? Är allt, som kan anses vara nyttigt, rätt? Hafva vi rättighet att göra allt hvad vi inbilla oss kunna leda till ett nyttigt mål? Ja, proklameras den satsen, så hafva de ryska nihilisterna rätt, ty när de begå kejsarmord, så anse de sig gagna milliontals människor, men ingen annan människa kan därför anse sådant vara rätt. Man kan väl icke neka, att den franska revolutionen med alla sina fador hade någon nytta med sig, men skall man därför påstå, att det är rätt att göra revolution? Om nu någon af dessa fysiologer, som experimentera med pinsamma försök å lefvande djur, lyckats upptäcka något nämnvärdt till människornas nytta, så vågar jag dock påstå, att det icke är rätt, ty det är mycken synd och skam i denna verld, som kan åstadkomma godt, men aposteln säger icke, att du skall göra ondt för att åstadkomma godt, utan han säger: bort det!

I hvilket förhållande står således vivisektionen till den allmänna moralen? — Äfven om det vore konstateradt, att den varit till nytta för vetenskapen, så skulle den i alla fall inför den menskliga barmhertighetskänslan anses förkastlig i den form och under de förhållanden den hittills blifvit utförd. Vivisektorerna själva påstå, att de berättelser, som kommit till allmänhetens kunskap, om grymheter, hvilka blifvit begångna af herrar fysiologer under deras försök på lefvande djur, endast äro lösryckta ur det sammanhang, hvori de i deras tidsskrifter förekomma, samt öfverdrifna och egnade att föra allmänheten bakom ljustet. Men det är märkvärdigt, att ingen af desse herrar kommer med bestämda påståenden och säger: der och der hafva ni haft orätt, utan de låta de uppräknade experimenten stå der oemotsagda. Det är ingenting som gjort mig till mera afgjord motståndare mot vivisektionen än våra vivisektorsers sätt att behandla frågan, då de ej med afsky kasta från sig gemenskapen med desse herrar i utlandet, som begå de mest upprörande grymheterna, utan endast lamt medgifva, att det är sant att ett och annat missbruk blifvit begånget. Hade de i stället med bestämd protest afskuddat sig allt gemensamhetsansvar i detta fall, är jag visst icke så fanatisk, att jag icke skulle kunna medgifva, att vivisektionen under vissa förutsättningar kunde inför moralen vara berättigad, men sådan saken nu står, måste jag erkänna mig vara skyldig — och jag är öfvertygad att det icke finnes någon enda här i Kammaren, som icke gör detsamma — att protestera mot sådana grymheter, som i vetenskapens namn bedrifvas i främmande länder. Jag skall icke tillåta mig trötta Kammaren med att uppräknas den mängd exempel, som föreligger, endast anföra ett par fall. En vivisektor Wertheimer i Wien anställde försök på 30 hundar; sedan han först bedöfvat dem, afskar han deras ryggmärg och öfvergöt fem af dem nio gånger med kokande vatten; de öfriga öfvergöt han med terpentin, som han antände. Hundarne blefvo på det sättet, somliga lefvande kokta och andra lefvande stekta. Kan någon människa anse, att sådana experiment kunna vara till nytta för den me-

*Angående
lagbestämmelser
om vivisektion.
(Forts.)*

Angående
lagbestämmel-
ser om vivi-
sektion.
(Forts.)

dicinska vetenskapen? Och vidare, tro herrarne eller kan någon annan förnuftig människa tro, att det kan vara till någon stor fördel för läkarevetenskapen, att man får veta, det en kanin, då han lefvande sättes in i en ugn, stekes vid så och så många graders hetta, men om hufvudet sättes utanför ugnen, tål han ännu några grader? Kan detta på något sätt hjälpa läkarekonsten att lindra människoslägtets sjukdomar, nöd och elände?

Man hör vivisektionens motståndare beskyllas för att vara inskränkta stackare, fantaster, känslosamma fruntimmer, som äro så ömma om sina små hundar eller kanske rättare små afgudar, att de hellre skulle låta tusentals människolif förspillas, än att en hund skulle lida smärta, men alla dessa utkastade beskyllningar äro inga bevis. Jag hörde häromdagen en föreläsare, hvilken jag föröfrigt beundrar såsom skicklig läkare. Han uppträdde emot en föregående föreläsare i denna fråga, men när han skulle komma med en verklig motbevisning mot den andre, blef det blott, att han stälde sig på sin höga piedestal såsom vetenskapsman och sade, »det der är icke bevisadt; det der förråder blott okunnighet» o. s. v. Jag hade väntat att få svar på frågan, huru läkare anse vivisektionen i förhållande till moralen och han yttrade, »det är icke mera omoraliskt för läkare att anställa pinsamma experiment på lefvande djur än att på annat sätt, t. ex. i köken, pina och stympa dem, då det sker till människans nytta». Men är detta något bevis, att det är moraliskt rätt? Om en annan stjal och möjligen blir ostraffad, och jag sedan äfven stjal, har jag då gjort rätt, därför att man fått göra det utan straff? Om ock tiotusen följa en sed, som i och för sig är grym, så hindrar det icke att äfven jag begår en grymhet, när jag följer den seden, ty en sed, som blifvit en osed, är omoralisk. Så ock med djurplågeriet. För att icke anses göra gemensam sak med dem, som sila mygg men svälja kameler, erkänner jag gerna att så länge man icke vill, att i lagen skall finnas skydd för de arma värnlösa varelsor, som blifva födda till verden men icke hafva något annat hem än skogen, så länge man icke vill göra något för att underlätta deras tillvaro på jorden, åtminstone genom att göra deras pina så kort som möjligt, har man icke heller något att vänta i afseende på vivisektionen. När man anser rätt och tillbörligt att öfvergjuta en rätta med fotogen och tända eld derpå, och icke anser detta vara en grymhet, som bör bestraffas; när man anser rätt att sticka kroken i den lefvande fiskens rygg och åter kasta ut den i vattnet; när man ser alla de grymheter, som begås mot djuren i köken eller under jagten utan att vilja bestraffa dessa; när man anser, att människorna kunna saklöst begå alla dessa grymheter, men blott vill gå illa åt vivisektionens vänner, då upprepar jag att man silar mygg och sväljer kameler. Ty man skall icke utmåla fysiologerne i första rummet såsom bödlar, utan söka få in i folkmedvetandet hvad djurplågeri i allmänhet är.

Slutligen vill jag ej förneka, att jag har den uppfattningen, att det ej är så farligt i vårt land med vivisektionen som i andra länder, men, såsom en talare sade i en annan fråga, aptiten växer medan man äter; det är möjligt, att det endast var ett skämt, hvad en vivisektor nyligen lärer hafva yttrat, »vi kunna icke nöja oss med mindre än att vi

*Angående
lagbestämmel-
ser om vivi-
sektion.
(Forts.)*

få tillåtelse att vivisekera lifdömda brottslingar». Denna tid kan möjligen komma. Hvad detta än är, menskligt är det icke, moraliskt rätt är det icke!

Man har äfven sagt, att vivisektioner alls icke demoralisera, icke förhärda; och jag hörde den redan nämnde föreläsaren här om dagen fråga, »hafva de, som sysselsätta sig med fysiologi, blifvit förhårdade? Hafva deras elever eller har den stora allmänheten blifvit det?» Jag är öfvertygad, att både de, som utföra vivisektioner, och de, som se på, och äfven allmänheten blifva, jag vill icke säga förhårdade, men känslösa, och jag vill i någon mån erkänna, att läkaren bör i viss grad vara det, i synnerhet kirurgen, ty om han skall utföra en operation, duger det ej för honom att darra på manchetten. Jag har dock hört elever säga, att första gången de sågo en vivisektion voro de nära att svimma, och af en vivisektor, att efter hvarje vivisektion mådde han illa i flera dagar. Då man har till yrke att år ut och år in för nya skaror af elever göra dessa experiment, som många gånger förut utförts, att hafva dessa arna kaniner, hundar och grodor till lefvande åskådningsmateriel för att visa, hvad som hundra gånger förut är visadt — skulle detta ej till slut verka demoraliserande? Men det är naturligt, att i ett civiliseradt land dessa vivisektorer icke uppträda såsom bödlar eller slagtardrängar. De hafva ju den humanistiska bildning, som gör att de kunna uppträda både såsom aktade samhällsmedlemmar och utmärkta familjefäder. Det är ju klart, att i den bildning, de kunskaper och den samhällsställning, som desse män hafva, ligger en motvigt mot det barbariska inflytande vivisektionens utövande innebär. Om man tänker på, huru det förhåller sig med våra slagtare, så kan väl ingen förneka, att slagtardrängarne blifva mera förhårdade och anse djurens lidande betyda mindre än de, som aldrig hållit på med slagt, och de taga äfven icke sällan till knifven mot menniskor, just emedan de icke hafva den motvigt mot yrkets demoraliserande inverkan, som de mera bildade helt naturligt ega.

Dessa pinsamma experiment på lefvande djur måste således utöfva ett icke godt inflytande både på dem som utföra dem och på dem som åse dem, men äfven på den stora allmänheten. Ty nog skall det af allmänheten uppfattas åtminstone såsom besynnerligt, att om jag slår, sparkar eller på annat sätt obarmhertigt handterar min häst, får jag plikta, men en vivisektor får icke endast göra detta, utan han får rycka hofvarne af hästen och för öfrigt företaga hvilka pinsamma experiment som helst med honom utan att plikta, ty det heter, att det sker för vetenskapligt ändamål och är således icke straffvärdt. Men det är ju uppenbart, att detta skall hafva ett demoraliserande inflytande på allmänheten, ty denna allmänhet kan icke så väl som vetenskapsmannen fatta, att ändamålet helgar medlet, och att hvad för den ene är ett brott är rätt för den andre.

Således, mine herrar, vivisektionen må vara nyttig eller icke, säkert är, att dessa pinliga försök å lefvande djur äro stridande mot den allmänna moralen, och den tid skall nog komma, då menniskorna skola blifva så upplysta, att de inse, att, ehuru vi äro satta att vara herrar öfver djuren, vi dock icke äro satta att vara deras grymme plågarer, äfven om vi derigenom möjligen kunna vinna någon fördel för oss sjelfva

Angående
lagbestämmel-
ser om vivi-
sektion.
(Forts.)

Bortse vi nu från moralen och vända oss till religionens bud — och jag vet, att jag icke förgäfves vädjar till herrarnes hjertan och känslor i det afseendet — finna vi, att på hvart enda ställe i skriften, der fråga är om att råda bot och lycka för *menniskorna*, Gud sjelf icke heller låtit *djuren* vara utan skydd. I tredje budet, denna märkvärdiga djurskyddslag, som fans till långt innan vi begrepo hvad djurskyddsforening vill säga, står det tydligt, att sabbaten afsåg *icke blott* människornas hvila utan äfven att oxen, åsnan och hästen, eller i allmänhet de af människorna använda djuren, skulle få en välbehöflig hvilodag. När Noach trädde ut ur arken och satte sin frälsta fot på den nya jorden, stiftade ju Gud ett förbund, enligt hvad skrifvet står, icke blott med honom utan äfven med djuren. Och när det var fråga om att tillintetgöra den gudlösa staden Ninive, står det, att Gud förbarmade sig öfver staden icke blott för människornas utan för de många djurens skull.

Slutligen vill jag, med afseende å sjelfva den nu föreliggande motionen, medgifva, att jag icke vågar göra något yrkande. En lag af samma beskaffenhet som den engelska vill jag icke förorda, emedan den engelska lagen under vissa förhållanden medgifver grymhet mot djuren, men den allmänna och kristliga moralen förklarar sådan grymhet vara under alla förhållanden otillätlig. Hvad jag för min del skulle önska och fordra, det vore att Kongl. Maj:t toge frågan i öfvervägande och derefter inkomme till Riksdagen med ett förslag, afseende att ställa vivisektorerna under en verksam kontroll, och ålägga dem förpligtelse att till vederbörande myndighet afgifva officiella uppgifter icke blott öfver de experiment, som hvarje år af dem utföras, utan äfven på sättet för dessa experiments verkställande, d. v. s. om försöksdjuren dervid varit bedöfvade eller vid full känsel; samt slutligen att Kongl. Maj:t i alla händelser förbjöde användandet af det skadliga pilgiftet Curare.

Jag ber om ursäkt, att jag så länge tagit herrarnes tid i anspråk, men jag har ansett såsom min skyldighet att mot vivisektionen och dess berättigande afgifva denna protest till Kammarens protokoll.

Friherre De Geer af Finspong: Då jag med anledning af en föregående Riksdags skrifvelse i egenskap af universitetskansler afgifvit ett afstyrkande utlåtande i denna fråga, ber jag att äfven vid detta tillfälle få i största korthet yttra några ord för att försvara mina åsigtar i ämnet. Äfven jag har läst många upprörande beskrifningar öfver grymheter, begångna vid vivisektioner, och jag har ingen rättighet att betvifla sanningsenligheten af dessa beskrifningar, huru starkt färglagda de än må vara. Hvad jag deremot icke kan tro på, är den uppgiften, som också förekommit, att vivisektionen icke skulle vara af vigt för vetenskapens framsteg, och att den ännu icke tillfört vetenskapen någon vinst af verklig betydelse. I afseende derpå anser jag de intyg, som blifvit gifna om ett motsatt förhållande, vara så öfvervägande och öfverväldigande, att för mig i detta hänseende icke kan uppstå det minsta tvifvel. Icke heller tror jag, att den siste talarens påstående, att den menskliga rättsläran alla satser böra vara tillämpliga äfven på djuren, kan godkännas. Så länge människan tillerkänner sig herra-

välde öfver djurens lif och död, bör man endast med varsamhet söka lagstifta mot användandet af detta herravälde för ett ändamål, som måste anses vara bland de för menskligheten mest välgörande.

Den siste talaren ansåg att vivisektionen, utan afseende å dess värde för vetenskapen, vore fördömlig derföre att den hade en förhärmande inverkan på dess utöfvare. Han medgaf dock på samma gång, att hvarje läkare måste vara, om icke förhärdad, åtminstone i viss mån härdad vid åseendet af uttryck af smärta. Utan tvifvel behöfver han ega denna egenskap i hög grad och kanske mest vid operationer å menniskor. — Den ärade talaren yttrade ock, att slagtardrängar vanligen blifva förhärdade. Detta må vara sant. Men vill han då, att vi skola upphöra att slagta kreatur för att undvika detta moraliska förderf?

Motionären har icke gått så långt, som den siste ärade talaren, i sitt yrkande. Han synes önska en lagstiftning, ungefär likartad med den engelska, i detta ämne. Den engelska lagen synes mig också hvilja på ganska erkännansvärda och rigtiga grunder, men jag tror, att den i praktiken visat sig vara förenad med så svåra och betungande kontroller, att, efter hvad jag hört uppgifvas, engelske vetenskapsmän, hellre än att underkasta sig dem, begifva sig öfver till Frankrike för att der verkställa de experiment, de anse nödvändiga.

Med den siste talaren kan jag deremot gerna instämma i hans yrkande, att vivisektionen bör inskränkas så mycket, att djuren icke onödigtvis plågas. Detta är enligt min åsigt sjelfva kärnan af frågan. Men mig veterligen har här i Sverige någon klagan icke försports öfver att djur skulle blifvit onödigtvis plågade vid vivisektioner. Och om sådant skulle inträffa, hafva vi ju redan en lag i fråga om grymhet mot djur, hvilken lag gäller för vivisektorer lika väl som för alla andra. Om sådana missbruk egt rum, hvarför hafva de då icke åtalats enligt gällande lag? Visar det sig, att domstolarne icke tillämpa lagen på vivisektorer, eller att de bestämda straffpåföljderna icke äro tillräckliga för att afskräcka från vidare missbruk i detta fall, så vill jag för min del gerna vara med om ytterligare lagbestämmelser i ämnet. För närvarande kan jag icke annat än yrka bifall till Utskottets förslag.

Herr Lindhagen: Den förste ärade talaren uppträdde i två skilda egenskaper, dels såsom moralpredikant och dels såsom lagstiftare. I det förra fallet gifver jag honom obetingadt min hyllning och skulle hafva blifvit ännu mera uppbyggd, om hvad han i denna egenskap anförde föredragits vid en annan timme och på ett annat rum. — För hvad han i egenskap af lagstiftare yttrade, kan jag deremot icke lika obetingadt tacka honom. Jag kunde icke ens af hans anförande utleta, hvarthän han egentligen ville. Vid ett tillfälle under sitt föredrag kom han verkligen, ehuru endast öfvergående, på, enligt min åsigt, sunda grundsatsar. Dem vill jag nu taga vara på och från den sidan betrakta saken.

När man skall stifta lag, har det åtminstone hittills varit en erkänd regel, att lagen skall gälla för alla. Lagstiftning endast för vissa medborgare eller för personer, som utöfva ett särskildt yrke, har alltid hitintills, och detta med skäl, ansetts förkastlig. Hela felet å detta

*Angående
lagbestäm-
melser om
vivisektion.
(Forts.)*

Angående
lagbestäm-
melser om
vivisektion.
(Forts.)

ifrande för en lagstiftning angående vivisektionen ligger just deri, att man vänder sig endast mot vissa medborgare och glömmmer hvad man bör göra med afseende å andra, som uppenbart visa grymhet mot djur. Här har man endast en misstanke om att grymhet utöfvas, och detta i ändamål att vinna en god sak, medan man i samhället för öfrigt har tusen sinom tusen exempel på, att uppenbar grymhet mot djur utöfvas timme ut och timme in utan något annat skäl än obetänksamhet, känslolöshet eller kitslighet. De, som minst af alla äro felaktige, äro de som för ett godt och nyttigt ändamål utöfva en grymhet. Är det då rim och reson att just för dem och endast mot dem stifta lag?

Den ärade talaren sade, att vivisektorerna handla orätt derutinnan, att de icke vederlägga de beskyllningar, som mot dem framställas, samt att, hvad särskildt våra vivisektorer beträffar, de borde uppträda och afskudda sig all gemenskap med de läkare i Wien äfvensom fröfrigt i Europa eller Amerika, mot hvilka sådana beskyllningar framstälts. Men väntar man väl något sådant af andra människor? Om jag blifver tadlad i en eller annan daglig tidning, icke inlåter jag mig i strid med kreti och pleti, utan jag låter dem hålla på till dess de tröttna. På samma sätt anser jag att vivisektorerna böra bemöta den mängd oberättigade och obevisade beskyllningar, som mot dem framkastas.

Jag vill icke på något sätt taga grymhet mot djur i försvar, men jag anser att lagen bör vara lika för alla. Vår nuvarande lag är af den beskaffenhet, att den, i den ringa omfattning den har, gäller lika väl för vivisektorer som för andra. Kan en vivisektor öfvertygas om att hafva begått en handling, stridande mot lagen, finnes ingen lag till hans skydd, utan samma straffbestämmelser gälla för honom som för alla andra. Detta är den rätta grunden, på hvilken lagen stiftats. Här har icke varit fråga om att man skulle i lagen göra ett undantag för vivisektorer. Sådant har aldrig hos oss förekommit. Helt annorlunda vore förhållandet, om man skulle falla på den idén att gifva vivisektorerna framför andra människor ett slags prerogativ att plåga djur. Då kunde tiden vara inne att komma med sådana lagbestämmelser, som den förste talaren omnämnde, nemligen att sätta vivisektorerna under kontroll och, alldeles som för brott misstänkte personer, under fullständig polisuppsigt. En sådan åtgärd kunde vara berättigad, om vivisektorerna hade specialrättighet att plåga djur, men så länge de äro underkastade samma bestämmelser och hafva samma skyldigheter som öfrige medborgare i samhället, kan man icke hafva någon rättighet att fordra, att de skola afgifva särskilda rapporter öfver hvad de göra den ena eller den andra dagen och stå under kontroll öfver allt sitt görande och låtande i detta afseende.

Här talades om experiment af särdeles grym beskaffenhet, som skulle hafva egt rum i Wien, såsom att koka och steka levande hundar etc. etc. Med afseende derpå ber jag att få återupprepa hvad jag nyss erinrade om, nemligen att kolossala grymheter oupphörligen och i högsta måtto utöfvas på mycket närmare håll, och allra mest i våra kök. Der hafva vi sjelfva urkällan till grymhet mot djur. Må de kärleksfulla människor, som ifra mot vivisektionen, börja med sina egna personer! Må de börja med sina tjänstehjon! Det vore att börja reformen i den rätta ändan. Huru många öfverkänsliga personer i

fråga om vivisektionen finnas icke, hvilka anse, att det icke ligger något ondt i att gå på jagt eller idka fiske o. s. v.! Och dock, hvilka grymheter begås icke oupphörligen i dessa afseenden! Jemför dessa experiment, vid hvilka kloroformerade hundar blifvit kokta eller stekta, med en jagt, under hvilken jägaren skickar ett koppel hundar efter en hare och jagar honom dagen i ända. De qual haren får utstå dels genom ångest, dels genom kroppslig smärta, då han slutligen blifver upphunnen eller fäld, torde vara mycket svårare än de lidanden, försöksdjuren vid vivisektionerna underkastas.

Jag har med hvad jag nu yttrat endast velat betona och framhålla, att om man vill skydda djuren mot grymhet från vivisektorenes sida, bör man äfven skydda dem mot grymheter, som af andra människor begås, och att, om en lag i detta ämne skall stiftas, den bör vara tillämplig på alla medborgare. På grund af hvad jag sålunda anfört anhåller jag om bifall till Lag-Utskottets förslag.

Herr Casparsson: Lag-Utskottet har såsom skäl för sitt afstyrkande af motionen åberopat den utredning i ämnet, som i följd af Riksdagens skrivelse den 9 April år 1881 egt rum. Jag skall taga mig friheten att företaga en kort undersökning af den utförligaste utredning af frågan, som blifvit afgifven, nemligen det af Karoliska institutets lärarekollegium den 15 December 1882 till Kongl. Maj:t afgifna utlåtandet i ämnet, och jag har så mycket större anledning att göra detta, som utlåtandet blifvit såsom brochyr i Kammaren utdelad, hvaraf jag dragit den slutsats, att meningen varit, att äfven vi borde om detsamma taga kännedom. Man skulle om utlåtandet kunna hafva mycket att säga, men jag skall söka att vara så kortfattad som möjligt.

I detta lärarekollegiets utlåtande möter oss till en början det allmänna uttalandet, »att människan i sjelfva verket tillerkänner sig ett oinskränkt herravälde öfver djuren», och »att ingenstädes någon djurens rätt gent emot människan sättes i fråga, ty så snart något slags människans intresse förmenas fordra det, anses äfven den svåraste misshandel och dödande af djur berättigade». Detta uttalande strider helt och hållet mot de humanitära lagstiftningsåtgärder, som just under senaste tider och speciellt i vårt land blifvit vidtagna, ty våra lagar och vår rättsuppfattning medgifva icke misshandel af djur.

Och såsom slutföljd af denna djurens fullkomliga rättslöshet »gent emot människan» anföres vidare: »att det enda, som i det allmänna rättsmedvetandet bestämmer, huruvida misshandling af djur skall stämpas såsom »djurplågeri» och dermed anses såsom otillbörligt eller brottsligt, är ändamålet, för hvars vinnande misshandlingen företages, och sinnesförfattningen hos den, som föröfvar densamma»; samt att, om misshandlingen sker utan ändamål, af okynne eller uppenbar grymhet, en sådan handling med rätta betraktas såsom straffvärd, men detta tydligen icke därför att någon djurets rätt derigenom förnärmas, utan därför, att en sådan handling med skäl måste anses vara ett uttryck af en råhet och en moralisk förvildning, som icke får tålas hos en medlem af ett bildadt samhälle». Dermed är tydligt och klart uttaladt, att läkarekollegiet anser, att djuren icke hafva någon rätt till vår

Angående
lagbestäm-
melser om
vivisektion.
(Forts.)

Angående
lagbestäm-
melser om
vivisektion.
(Forts.)

medömkan eller vårt förbarmande, utan att misshandel af dem blir straffvärd endast i den mån »ett bildadt samhälle» behöfver skydda sig sjelft mot yttringar af »råhet och moralisk förvildning» hos någon det bildade samhällets »medlem». Denna uppfattning är helt och hållet stridande mot den moral, som i alla tider gjort sig gällande, ty djurens rätt till skydd mot misshandling ingår både i det allmänna rättsmedvetandet och är i gudomlig och mensklig lag påbudnen.

Här talas på sjetten sidan om den smärta, som tillfogas djuren vid dessa försök, och lärarekollegiet säger, att det är nästan omöjligt att sluta till graden af denna smärta. Samtidigt uppgifver den medicinska fakulteten i Upsala, att man der sysselsätter sig med försök öfver just *smärtan*. Häre, mine herrar, synes mig ligga en motsägelse, om icke olöslig, åtminstone mycket svår att förklara; ty kan icke smärtan bestämmas, hvad tjenar det då till att experimentera angående densamma.

Vidare säger lärarekollegiet, »att förmågan af verklig smärtförmimelse är ofantligt olika hos olika djur, så att den, för att nämna några exempel, hos hunden — om och äfven här ojemförligt mindre än hos den civiliserade människan — är långt större än hos kaninen och hos denna åter vida större än hos grodan, i fråga om hvilket djur man väl kan vara tveksam, huruvida ens någon verklig smärtförmimelse eger rum». I bjert motsats mot detta uttalande står ett uttalande af en person, som är en varm anhängare af vivisektionen, Sanitetsrådet Doktor Rupprecht, som visserligen ifrigt försvarar vivisektionen och påstår att den skänkt menskligheten många välgärningar, men samtidigt dermed äfven framhåller, att missbruk af densamma nödvändigtvis måste förekommas. Han säger nemligen: »Visserligen känna vi bättre till de nämnda (de större husdjuren) än de mindre djuren, såsom grodor, kaniner, marsvin, duvbor, höns o. s. v., men helt visst förmå de senare, hvar och ett efter sin organisation att känna smärta lika häftigt som de förra». Här liksom hvar man än vänder sig finner man motsägelser och olika åsichter bland vivisektorerna sjelfva.

Vidare yttras det: »Fysiologen har såsom sådan icke direkt att göra med den praktiska användning hans försöksresultat kunna erhålla. Hans mål är helt och hållet ideelt, det är och bör icke vara något annat än att utvidga vårt vetande om lifsföreteelserna och deras vilkor, således att söka sanningen uteslutande för dess egen skull». Ja, här emot vill jag endast säga, att jag anser den på vivisektion grundade fysiologi, som har till föremål att komma till för menskligheten gagnande praktiska resultat, hafva ett visst berättigande, men att jag deremot alldeles icke har någon respekt för ett ideelt sträfvande, som skall ske genom så groft materiella medel, som att tillfoga oskyldiga varelser lidande och smärta.

Det talas vidare om Pasteurs bekanta upptäckter. Jag medgifver att dessa äro nyttiga, stora och viktiga, men de försök, hvarigenom han kommit till dessa upptäckter, tillhöra åtminstone icke i egentlig mening vivisektionernas klass; och vidare är med afseende å dessa försök att märka, att det område, hvarinom de röra sig, är likartadt med det område, på hvilket resultaten skulle tillämpas. Han företog nemligen försök på djur för att utröna orsaken till djursjukdomar, och stod således på säker och vetenskapligt berättigad grund. Men skall man

utröna orsaken till människosjukdomar, synes konsekvensen ovilkorligen leda till, att man i sådant fall måste anställa försök på människor. En föregående talare har visserligen sagt, att dit skola vi en gång komma; men så barbariska tror jag icke att människorna i våra tider äro, åtminstone vill jag derifrån fritaga Sveriges aktade läkarecorps. Om man kan lita på de i sådant afseende lemnade uppgifter, lära dock sådana försök verkligen i smyg egt rum både i Tyskland och England och der väckt oerhördt uppseende och harm. Hos oss kan sådant säkerligen aldrig komma i fråga. Men medgifver man såmotsamma försök på djur, måste man äfven utdraga den slutliga konsekvensen, att, om hela människoslägtet deraf kan draga gagn och nytta, försök på människor äfven böra vara tillåtna.

Här heter det vidare, i fråga om användandet af vivisektioner såsom illustrationer vid undervisningen i fysiologi: »Man förmenar nemligen, att ett sådant begagnande skulle vara fullkomligt onödigt och onyttigt, samt följaktligen icke borde tillåtas. En sådan uppfattning kan icke förklaras annat än såsom beroende på obekantskap med vilkoren för en god undervisning i en sådan vetenskap som den ifrågasvarande.» I det fallet tillåter jag mig anföra ett par yttranden af fullt kompetenta personer, som torde bevisa motsatsen. Jag är skyldig att här, såsom jag alltid eljest plägar göra, angifva min källa. Det är ett häfte af tidningen Djurvännan, hvaruti förekomma åtskilliga yttranden af anseende vetenskapsmän angående vivisektionens förmenta nytta och oumbärlighet för vetenskapen och läkarekonsten. Ett utdrag af den framstående engelska tidskriften »Lancet» är af följande lydelse: »Vår åsigt är och har alltid varit, att det hufvudlösa uppreandet af pinsamma experiment på djur endast för att undervisa studerande angående fakta, som redan äro väl bekanta och bekräftade, omöjlig kan försvaras.»

Hensinger (Encyclopedie der Medicin) yttrar: »Jag underskrifver gerna det omdöme, som Medic. Prof. Clarus uttalat: vivisektioner, pinsamma operationer och stympningar på lefvande djur gifva för utröandet af sanningen på naturforskningens väg lika tvetydiga resultat, som tortyren för den juridiska undersökningen. I alla händelser är det hvarken nödigt eller rådligt att i en särskild kurs af föreläsningar upprepa dylika försök, dels derföre att här saknas det lugn, som erfordras, och dels emedan *den dagliga vanan at höra och se de marterade djurens ångestskri och ryckningar mera synes egnad att bilda böddlar än läkare.*»

Bland flera framstående utländska vetenskapsmäns uttalanden i samma riktning vill jag endast anföra, hurusom den berömde engelske kirurgen Lawson Tait yttrar, att han »förkastar obetingadt användningen af experiment på lefvande djur såsom undervisningsmedel; ty de äro fullkomligt onyttiga och böra utan förbehåll genom lag förbjudas.» »Sjelf har jag», säger han, »genomgått en i alla afseenden fullständig lärokurs vid universitetet i Edinburgh, utan att hafva varit vittne till ett enda experiment på något lefvande djur. Ända till de sista 4 åren har det varit min pligt såsom lärare att noga följa fysiologiens framsteg, och ända till sista tiden har jag icke funnit en skymt af nödvändighet att begagna vivisektioner vid undervisningen. Jag kan

Angående lagbestämmelser om vivisektion.
(Forts.)

Angående
lagbestäm-
melser om
vivisektion.
(Forts.)

ej finna någon som helst anledning att införa detta bruk i de engelska läroanstalterna, om ej i begäret att efterapa det nya, som man sett i utlandet. Vid Trinity College, Dublin, har man helt och hållet undvikit denna nyhet, och vid det besök, som jag för kort tid sedan gjorde i nämnda anstalt, kunde jag efter noggrannaste pröfning icke på minsta sätt finna, att undervisningen eller de studerande deraf haft någon förlust.» Jag vill ytterligare uppläsa allenast ett yttrande af den berömde Charles Bell, hvars auktoritet herrar fysiologer icke lära vilja förneka. Han yttrade för omkring 50 år sedan: »För min del förmår jag ej tro, att det kan vara försynens afsigt, att grymheten skall vara medlet att upptäcka naturens hemligheter, och jag är fullt öfvertygad om, att de som göra sig skyldiga till länge fortsatta grymheter, icke ega förmåga att rätt förstå naturens lagar.» Det synes således, att äfven från vetenskapens målsmän höjts lifliga protester mot vivisektionen, och dessa protester blifva allt starkare, ju mera det allmänna rättsmedvetandet upprepar sig mot de grymheter, som af vivisektorer begåtts, om icke här, åtminstone i utlandet.

Till försvar för vivisektionens användande vid undervisningen heter det här vidare: »Fysiologien är nemligen -- detta får ej glömmas -- en experimentel vetenskap lika väl som kemien och fysiken, med hvilka hon har så många beröringspunkter, att hon med skäl kan betraktas såsom de lefvande organismernas kemi och fysik». Men den väsentliga skilnaden förefinnes dock mellan dessa vetenskaper, att kemien och fysiken experimentera med den *döda* materien, fysiologien åter med den *levande*. Det är just det som gör skilnaden.

Lärarekollegiet sammanfattar slutligen sina åsikter på följande sätt: »Vi tro oss hafva med fullgiltiga skäl visat, att vetenskapliga försök på lefvande djur äro oundgängligen nödvändiga för den fysiologiska forskningen samt dels på denna grund, dels ock omedelbart nödvändiga för läkekunstens framsteg och utveckling». Ja, det var en tid, då tortyren var medgifven och ansågs nödvändig för att kunna finna *sanningen*. Den tidens lagstiftare och domare drefvos för visso ej af något begär att onödigtvis martera människor, utan de hade i sigte ett mycket högt mål, nemligen att utforska sanningen. Men det befans, att detta sätt att uttaga sanningen icke var tillfredsställande, ty de, som torterades, försattes i ett abnormt tillstånd, så att den sanning, som af dessa uttogs, ofta blef en vrångbild af sanningen. Jag tror, att förhållandet är temligen analogt med vivisektionen i egentlig mening.

Vidare uppställer kollegiet den satsen, »att deras (vivisektionernas) ändamål följaktligen är högt och ädelt». Men därför får man icke använda hvilka medel som helst för detta ändamål vinnande. Jesuiterne hade också som bekant ett högt och ädelt ändamål, Guds rikes förherrligande och kyrkans, den i deras tanke rättrogna kyrkans, utbredande på jorden. Man har ingen anledning att betvifla, att, likasom flertalet bland dem var lärda, själfupoffrande män, de icke äfven voro lifvade af en upprigtig och innerlig tro på denna kyrkas verldshistoriska uppgift, men de begagnade orätta och dåliga medel för att nå det höga ändamålet, och därför har också historien öfver dem och deras verksamhet uttalat sin dom.

Här säges vidare, att agitationen mot vetenskapliga försök på lefvande djur blifvit utifrån hit införd. Nej, mine herrar, den har icke kommit *utifrån* utan *inifrån*, från den barmhertighetskänsla som barmhertighetens Gud nedlagt i hela den lefvande skapelsen. Hvad menniskosläggat i sin helhet, och hvad särskildt hvarje enskild, framför allt behöfver, då — för att använda ett fysiologiens slagord — »*lifvets gåtor*» skola lösas, är *förbarmande*; och derföre reser sig gudsmedvetandet inom menniskan, då barmhertighetens och förbarmandets eviga lagar öfverträdas och förtrampas.

Det har sagts, att det behöfves ingen speciallag för vivisektorerna, ty det finnes redan en lag, som gäller för dem liksom för alla andra. Men huru skall man kunna på dem tillämpa lagen? Skall man tränga in i laboratorier och der kontrollera, att icke lagen öfverträdes. Det tror jag skulle blifva en omöjlighet. I England har man efter en långvarig och omsorgsfull undersökning beslutit en lagstiftning i detta grannliga ämne. Att denna lag är behäftad med fel, är jag skyldig att tro efter de upplysningar, som i sådant afseende lemnats, men derför är väl icke sjelfva lagstiftningen obehöfelig. Om lagstiftningen hos oss och i andra länder ännu *sofver* i detta fall, så må man dock vara förvissad derom, att den numera *sofver »med öppna ögon»*.

Den af Grefve Björnstjerna väckta motionen afser ju endast en skrifvelse till Kongl. Maj:t, och får jag vid sådant förhållande yrka bifall till densamma och afslag å Utskottets hemställan.

Friherre von Kræmer: Det är onekligen mycket bedröfligt, att i vår tillvaro skall ingå något som kallas för grymhet; men ty värr genomgår den hela den värld vi lefva i. Jag behöfver blott påminna om den bekanta vetenskapliga lagen om kampen för tillvaron.

Den ärade talaren på stockholmsbänken har påpekat några exempel, som sammanhänga med denna kamp. En yttring deraf är nemligen i grunden lusten att genom jagt bemäktiga sig villebråd, och han har antydtt de plågor, som direkt eller indirekt derunder tillfogas det jagade djuret. Han skulle kunnat anföra andra mycket mera upprörande exempel, om han gifvit en skizz ur fiskarens lif, t. ex. då den nedsväljda kroken med dess hvassa hullingar utslites ur den sprattlande fiskens inelfvor. Slutligen har en annan talare äfven antydtt den grymhet, som ligger i allt slags slagt. Svårigen torde dock dessa grymheter kunna undvikas, om man vill hafva villebråd och fisk eller animalisk föda i allmänhet och icke inskränka sig till att lefva af endast vegetabilier, såsom en bekant sekt i Ostindien; men hvilken — och som man tror just derför — urartat både hvad kropps- och själskrafter angår. Allt detta hindrar dock icke, som sagdt, att jag anser det bedröfligt att grymhet finnes och att, om den kunde undvikas, detta vore högst önskligt; men om den någonsin är ursäktlig, är det väl då den uppträder såsom ett nödvändigt bihang till vetenskapens utveckling och dess sträfvan att, genom undersökning af lefvande varelser, upptäcka medel att bespara mångtusenfaldt flera andra lefvande varelser mångfaldiga plågor och förtidig död? Den nyaste tidens må hända viktigaste vetenskap är fysiologien, eller vetenskapen om lifvet, och för denna vetenskaps utveckling äro undersökningar — ty värr ofta plågsamma —

*Angående lagbestäm-
melse om
vivisektion.
(Forts.)*

Angående
lagbestäm-
melser om
vivisektion.
(Forts.)

på lefvande djur oundvikliga. Den förste talaren har ingen hög tanke om denna vetenskap om lifvet, och han yttrade, att det är rent af förmåtet att någonsin hoppas att utröna lifvets hemlighet. Hvem vet? Menniskornas vetande har gått bra långt och hastigt framåt på de senaste årtiondena. Hvem vet, om icke till slut något sådant skulle kunna vinnas som att utforska lifvets hemlighet, eller åtminstone att närma sig frågans lösning?

Inskränkningar genom reglementerande inverka ytterst hämmande på vetenskap i allmänhet och särskildt på denna. Derom finnas en mängd intyg i denna af en känd svensk vetenskapsman utgifna brocher, som jag här håller i min hand. Jag vill blott uppläsa några rader ur ett yttrande af den berömda engelske fysiologen, professor Foster. »Det kan, enligt min åsigt, ej vara något tvifvel underkastadt, att den parlamentsakt, som vanligen är bekant under namn af vivisektionsakten, har haft ett mycket skadligt inflytande på fysiologiens studium i England. — — — Jag uttalar alla mina fysiologiska medbröders i England åsikter, då jag säger, att systemet med bemyndiganden» (bemyndiganden att under en mängd vilkor verkställa vivisektioner) »faktiskt gjort slut på alla undersökningar, som fordra bemyndiganden. — — Om fysiologien skall studeras på ett fruktbärande sätt, måste forskaren få frihet att bestämma sin egen väg och välja sina egna experiment — — — och så framt icke forskaren, när en ny tanke springer fram för honom, kan genast, medan han ännu eldas deraf, skrida till att pröfva dess värde, skall också hans arbete alltid blifva af lägre värde — —» o. s. v. Alldeles dylika intyganden anföras sedermera i samma afhandling af en mängd andra, de berömdaste lärde, såsom: Huxley, Virchow, Ernst Brücke, Paul Bert. — Jag tror således med visshet att man bör väl betänka sig, innan man genom lagstiftning i detta afseende hindrar vetenskapens utveckling. Hvarför skulle det vara vårt land förmenadt att draga sitt strå till stacken i fråga om den antydda, den nyaste tidens naturvetenskap?

Motionären yttrar, att vid 1881 års riksdag afläts en underdånig skrifvelse till Kongl. Maj:t med anhållan om lagstiftning i detta ämne, men att Kongl. Maj:t, efter att hafva hört vederbörande myndigheter, ej funnit skäl förekomma till något sådant, och, yttrar motionären vidare, »mot detta Kongl. Maj:ts beslut var säkerligen *de* ingenting att anmärka». Hvarför han deremot *nu* funnit skäl till anmärkning beror derpå, att han hört ett rykte derom, att, under den nya byggnaden för Karolinska institutet, hela källarvåningen skulle inredas till förvaringsrum, afsedda för lefvande djur, som skulle användas för vivisektioner. Detta skäl för hans motions framläggande är dock, enligt hvad Utskottet upplyser, betydligt ofverdrifvet. Icke hela källarvåningen utan blott några få små rum hafva blifvit för sagda ändamål anordnade. Det hade väl varit nära nog oförlåtligt, om nu för tiden, vid en ny stor byggnads uppförande för sagde institution, ej så skett!

Det hufvudsakliga praktiska skälet att icke nu ingå på någon lagstiftning i detta ämne synes mig vara, att det icke är styrkt, att några sådana grymheter af afsevärd beskaffenhet i vårt land förekommit. Det torde vara bäst att vänta med en lagstiftning, som är så svår, till dess det visat sig att missbruk eger rum.

Särskildt ber jag att få påpeka en omständighet, och det är denna, som förmått mig att begära ordet i denna fråga, nemligen att här oupphörligt talas om *vivisektion*. Så länge man nöjde sig med denna utländska term, kunde det möjligen vara görligt att stifta en lag. Det ligger i själfva detta ordets betydelse, att dermed afses ett »skärande i lefvande djur», men olyckligtvis har motionären utbytt detta ord mot uttrycket »*plågsamma försöks anställande på lefvande djur*». Derigenom har saken fått en mycket större utsträckning. Jag behöfver blott påminna om huruledes den nyaste vetenskapen utredt, att en mängd af de menniskor och djur mest förödande sjukdomar bero på små mikroskopiska varelser, som vanligen plåga kallas bakterier. För att utröna dessa små varelsers inverkan på lefvande kroppar, har man ingen annan utväg än att inympa dem på djur. Onekligen känner då djuret alla de plågor, den hos detsamma framkallade sjukdomen medför, såsom t. ex. då Pasteur gjorde försöken rörande mjeltbrand på får. Djuret lider naturligtvis af denna plågsamma sjukdom, men det är icke möjligt att utröna dessa varelsers sätt att skada och medlen att förebygga denna skada på annat sätt. Sådana försök skulle man ej blott i väsentlig mån inskränka utan så godt som omöjliggöra, om »plågsamma försök» skulle förbjudas. Så är t. ex. ett bland de i den engelska vivisektionslagen innehållna stadgandena, såsom här i betänkandet anföres: »Försöksdjuret måste under hela försöket vara försänkt i så djup dvala, att det icke kan känna plågan». Hur vill man t. ex. hålla ett får eller ett nötkreatur i dvala under den tid af många dagar, som erfordras för att inympade mjeltbrandsbaciller skola hinna mångfaldiga sig i djurets kropp och framkalla först ett illabefinnande, som sedan småningom utvecklar sig till den smärtsamma och slutligen dödliga sjukdomen? Det är helt enkelt omöjligt. På samma sätt med den mängd pestartade och andra sjukdomar, som vetenskapen just nu är i härnadsfärd med att undersöka, för att finna medel att förebygga dem, såsom med mjeltbranden, genom vaccin, redan lyckats.

Jag ber herrarne noga betänka, huru vida under sådana förhållanden — när man, å ena sidan, icke styrkt, att någon grymhet i denna väg egentligen blifvit i vårt land utöfvad, och man, å andra sidan, må hända i vårt land omöjliggör de nyss omförmälda försöken, hvilkas hela framtida nytta för menniskor och djur man ännu knappt kan ana, och då man ej alls vet hvad verkan en sådan lag kan hafva — det kan vara lämplig att, så att säga blindvis, lagstifta på detta område? Dertill kommer det alltid så beaktansvärda praktiska skälet, att en sådan lag skulle endast med svårighet kunna i sin tillämpning öfvervakas.

På sådana skäl får jag, huru mycket jag än erkänner det vackra syftet med motionen, på det kraftigaste instämma i Utskottets afstyrende förslag.

Herr Grefven och Talmannen, som nu återtagit ledningen af förhandlingarna, tillkännagaf, att anslag utfärdats till detta sammanträdes fortsättande kl. 7 e. m.

*Angående
lagbestäm-
melser om
vivisektion.*
(Forts.)

Grefve Strömfelt: Vid 1881 års riksdag yttrade jag mig mot vivisektionens bedrifvande och, om jag minnes rätt, mot dess berättigande, och jag står, trots de många anföranden jag redan hört i motsatt riktning, fortfarande på samma ståndpunkt. Man erkänner ju att för allt här i världen finnas lagar, skrifna eller oskrifna. Menniskan kan missförstå dem, men hon kan också genom för långt drifvet nit öfverskrida dem äfven när hon förstår dem. Utan tvifvel finnes det oberättigade vägar, på hvilka menniskan kan komma till ökade insigter, oberättigade vägar, på hvilka hon vill söka att aftvinga naturen vissa hemligheter, om jag så må säga, i förtid. Till dessa räknar jag vivisektionen. Dess försvarare och dess utöfvare anförä alltid, att de ändamål äro höga, som med densamma betjenas, men den satsen, att ändamålet belgar medlen, är en för längesedan utdömd rättsgrund. Om jag således bekämpar vivisektionen, bör jag väl icke arbeta den i händer. Det tror jag likväl de göra, som här yrka på antagande af en lag för vivisektionen, ty om en sådan lag utfärdas, har vivisektionen blifvit inregistrerad bland lagliga handlingar. Såsom här af flere talare förut blifvit anfördt, hemfalla vivisektorerna för närvarande under 18 kap. 16 § strafflagen. Alltså torde vara ostridigt, att, om grymhet utöfvas, vivisektorn begär ett lagbrott. Nyss sade en ärad talare, som har sin plats här framför mig, att man kunde ju icke komma i tillfälle att intränga i dessa vivisektionssalar och se hvad som der föreginge. Jag är af motsatt mening mot honom. Jag tror att det finnes äfven bland de medborgare, som studera de medicinska vetenskaperna, så många, som med en viss afsky betrakta detta medel att vinna kunskap, att det icke torde vara alldeles omöjligt för t. ex. djurskyddsföreningen att kunna åstadkomma i ett eller annat fall bevisning. Jag anser det vara en värdig uppgift för denna förening att försöka åstadkomma en sådan bevisning, innan man kastar ut sådana tillmälen, som man verkligen gjort, mot vivisektorer i vårt land. Blevne en vivisektor lagförd och dömd, så är jag fullt förvissad, att det blefve ett intresse hos vivisektionens utöfvare, att sjelfva begära en kontrollerande lag för deras verksamhet och vetenskapliga forskning. Jag tror således, att det icke är vi, som äro emot vivisektionen, som skola påyrka en sådan lag, utan att vi böra afvakta till dess man fått några vivisektorer fällda och se till, huru vida icke just derigenom denna lag framtvings. Jag kommer således till samma slut, som Lag-Utskottet, fast på helt andra vägar.

Jag yrkar bifall till Utskottets förslag.

Herr vice Talmannen: Jag har icke begärt ordet i denna fråga för att framställa något yrkande om förändring af det slut, hvartill Utskottet kommit. Jag finner nemligen ganska tydligt, att Lag-Utskottet vid denna riksdag har haft så mycket att göra i lagstiftningsväg, att Utskottet icke, äfven om det velat, kunnat taga om hand denna så ömtåliga lagstiftningsfråga, som nu föreligger, men jag kan icke underlåta att uttala min öfvertygelse, att man i detta ämne skulle kunnat komma till resultat, som kunnat tillfredsställa så väl vetenskapsmännen som humanitetens stråfvanden. Man anser det orimligt att uppställa en lag, som skulle gälla för en viss klass af medborgare, men detta

beror ju derpå, att just denna klass af medborgare för sitt yrke fordrar ett undantag från de regler, som gälla för allmänheten, ty det är väl alldeles uppenbart, att om någon, *icke* i vetenskapligt syfte och utan den förmåga, som vetenskapligheten förutsätter, skulle företaga sig vivisektioner, blefve han därför straffad såsom för djurplågeri. Det är ett undantag, som vetenskapen begär och behöfver, och under sådana förhållanden bör man tillse, hvad humaniteten, å sin sida, kan och bör tillåta, och är det således icke något orimligt att staten begär att få öfvervaka detta undantagsförhållande. Det har varit mig en glädje att höra, att de försök i vårt land, som i detta afseende gjorts, icke fallit inom den onödiga grymhetens område. Det är allt för glädjande för att man skulle kunna eller vilja derpå tvifva, men jag kan icke underlåta att uttala den öfvertygelsen, att humaniteten, som är vår tids vackraste drag och ett så vackert drag, att man för dess skull far finna sig i andra drag hos tiden, som man till äfventyrs icke så gerna ser, äfven inom detta område skall göra sig *allt mera* gällande, och då jag ser eller hör sådana yttranden som dessa, att de, som tala mot vivisektionen, göra sig skyldiga till känslosamma utgjutelser utan motsvarande sakkunskap, erinrar jag mig lifligt, att i min ungdom och till och med i min tidigare mannaålder sådana tillvitelser ofta gjordes dem, hvilka då talade för längesedan genomförda humanare åtgärder i lagstiftningsväg, tillvitelser, hvilka kanske numera ingen skulle vilja komma i häg att han fält.

Jag har icke något yrkande att framställa.

Friherre Klinckowström: Till följd af ett yttrande, som en af Kammarens ledamöter på stockholmsbänken hade i denna fråga, har jag uppkallats att äfven begära ordet, på det att jag icke måtte miss-tänkas att sitta på samma bänk som den mensklige barmhertighetens bespottare. Hvad sjelfva frågan beträffar, vill jag icke heller uppräknat alla de grymheter mot djur, som de s. k. vivisektorerna i främmande länder tillåtit sig. De äro af en så revolterande beskaffenhet, och det har förekommit åtgärder mot djuren sådana, att jag till och med af respekt mot damerna på läktaren icke här kan omtala desamma. Det är icke upfunnet af någon vivisektionens motståndare, mine herrar, det är endast utdrag ur de mångfaldiga och stora s. k. vetenskapliga arbeten, som, utgifna i England, Tyskland och flera andra länder, berättat resultatet af dessa grymheter under namn af fysiologiskt märkvärdiga vetenskapliga rön. Men hvad som är revolterande och som otvifvelaktigt äfven kommer att hända här, om vivisektionen tillåtes lika obegränsadt som i andra länder, det är att vivisektorerna snart icke nöja sig med att utöfva sina rön på oskälige djur, utan äfven begagna de olycklige fattige, som ligga på lasaretten, för att på dem göra sina rön icke endast i fråga om gifter och deras verkan på menniskonaturen, utan äfven genom operationer på de sjuke. Dessa erkännanden af vivisektorerna sjelfve äro af den upprörande beskaffenhet, att, när man läser dem, man icke kan annat än obetingadt bryta stafven öfver dylika s. k. »vetenskapliga» forskningar. Hvad är det egentligen, som ställer denna vivisektion i en så förförisk dager för en del medicinska vetenskapsmän? Jo, det är här mera fråga om deras

Angående
lagbestäm-
melser om
vivisektion.
(Forts.)

personliga rykte än något annat. Det är ju alldeles klart, mine herrar, att vore det icke fråga om personligt rykte för läkarne, genom upptäckter medelst vivisektioner, så hvad behöfde vi här i landet någonsin tillåta några vivisektioner. Det är ju alldeles tydligt, att de stora länderna, som hafva resurser och uppbygga hela palats för dessa undersökningar, skola sprida de rön, som genom vivisektionerna gifvit sig till känna, medelst vetenskapliga arbeten. Således kan på denna omväg undvikas, att obarmhertighet mot djuren i *detta land* behöfver utöfvas, men ändock de rön, som i främmande länder göras, komma vår medicinska vetenskap till godo. Det synes mig så klart detta argument, att det borde ensamt tala för absolut förbud mot smärtsamma försök på lefvande djur i vårt land. Det är märkvärdigt nog, att i motsats mot de vivisektioner, som påyrka rätt att göra vivisektioner i medicinens och den lidande mensklighetens namn, har hela veterinärfacket i flera främmande länder sagt, att för att utröna sjukdomar hos djuren och för anställande af kirurgiska operationer å dem icke behöfdes några vivisektioner.

Beträffande det, som af en föregående talare blifvit omnämndt rörande vivisektion för att utröna hjernans funktioner, så har i denna del en sådan grymhet blifvit verkställd, att det är högst upprörande. Man har borrat hål genom hundars hufvudskål och uttvättat vissa delar af hjernan samt sedermera låtit dem lefva månadtals för att se, hvilka funktioner man lyckats beröfva dem, och huru deras halft förstörda sjäslif under längre tid kunnat uppehålla sig.

Jag skall bedja få omnämna endast ett exempel, hemtadt ur den bilaga till Neue illustrirte Zeitung för den 26 April 1884, som blifvit utgifven af den i Dresden organiserade djurskyddsföreningen, för att visa, hvarthän man kan komma i dessa experiment. Den berömda vivisektionen Magendic hade, enligt Flourens, offrat 4,000 hundar för att utröna olikheten i känslo- och rörelsenerverna, som utgå från hjernan. Sedan han det gjort, fann han emellertid, att han var på oriktig väg med afseende på de slutsatser, han gjort till följd af dessa experiment, och då offrade han änyo 4,000 hundar för att framte bevis på sina nya åsigtter i detta hänseende. En större auktoritet än han, nemligen Flourens, har dock efteråt förklaradt, att hans på de *första* experimenten grundade åsigt var riktigare än den sista, hvilken han trodde sig hafva funnit genom de senare uppoffrade 4,000 hundarne! Den massa än ohyggligare försök, hvilka hafva gjorts på en mängd kreatur, som uppoffrats för en imaginär nytta, gränsar till det otroliga; och utmärkte läkare, ja äfven vivisektioner, som under många år deltagit i dessa arbeten, hafva eget nog förklaradt otillfredsställelsen af alla dessa försök, och huru litet de verkligen gagna den sanna vetenskapen. En ganska stor vetenskaplig auktoritet, medicine doktoren Miraglia i Neapel, har ock förklaradt, att denna undersökningsmetod förhåller sig till de legala och vetenskapliga forskningsmetoderna noggrant på samma sätt, som under forna tider alkemien förhöll sig till den nuvarande kemien.

Vivisektionsfrågan är likvisst äfven en financel fråga.

I Strassburg har nyligen uppförts en ofantlig, ensamt för dessa ändamål afsedd byggnad, som kostar 270,000 mark. Tyskland bekostar för dylika anstalter vid de olika universiteten af statsanslag 1,600,000

mark; och England fordrar nu, genom de så kallade vetenskapsmännen, som yrka på en större utvidgning än hittills af dessa anstalter, ett årligt anslag på 4,400,000 mark. Låta vi denna fråga hafva sådan framgång här i landet, är jag öfvertygad om, att vi snart nog å budgetens åttonde hufvudtitel få ett anslag beträffande vivisektionen.

Det skulle föra mig för långt att här i alla detaljer uppräknat de bevis emot vivisektionens nytta, synnerligast för oss, på grund af de vetenskapliga uttalanden, som i flere länder lemnats rörande denna fråga, bland andra af den europeiskt ryktbare doktor Lawson Tait i England och af flera andra. Sålunda har äfven Professor Hürtl i Wien uttalat sig emot vivisektionen.

Det har visat sig — och det kunde hvilken i medicin och fysiologi okunnig person som helst sluta till på förhand — att de företeelser, som haft till förutsättning vissa försök på *djur*, antingen genom att ingifva dem gifter eller genom att beröfva dem vissa nerver, icke kunna fullt tillämpas på den *menskliga* naturen, som nemligen är olika beskaffad.

Detta hafva äfven en del af desse vivisektorer insett, och då hafva de, djerft nog, vågat fortsätta försöken på fattiga människor på lasaretten!

Det är märkligt nog, att det finnes ett förslag upprättadt och framställt af en utaf vivisekterernes stora förkämpar, herr sanitetsrådet Rupprecht, hvilket visar, att genom en inskränkning i vivisektionsfriheten och vederbörlig kontroll af allmän myndighet 80 till 90 procent af de försök, hvilka nu ske med lefvande djur, kunna inställas, och att endast 20 till 10 procent af försöken skulle verkställas, om sådana åtgärder vidtoges.

Det är klart, att det för Riksdagen skall vara svårt att lagstifta i en fråga som denna, der så väl materialier som kunskaper fattas oss; men därför synes det mig, som det ju icke vore något förloradt med att bifalla motionärens hemställan, som icke går ut på något annat än en underdånig skrifvelse om att Kongl. Maj:t ville låta utreda frågan och föreslå den lagstiftning i densamma, som vore behöflig.

Enligt min innerliga öfvertygelse är *all* vivisektion obehöflig i detta land; och man kan bestämdt, på sätt jag ofvan omnämnt, vinna samma ändamål, om de vetenskapliga auktoriteterna ville följa med de rön och de så kallade upptäckter, som i främmande länder ske i detta hänseende, och hvilka alltid komma att inflyta i och spridas genom de vetenskapliga skrifter, af hvilka hvar och en, som vill, kan begagna sig.

Hvad slutligen beträffar den omständighet, som uppkallat motionären i denna fråga, nemligen att i den nya byggnaden vid Karolinska institutet skulle vara byggda källarerum för de djur, hvilka till dessa försök skulle användas, så är denna kostnad ju icke alldeles förespild, ty om här i landet en lag komme till stånd emot vivisektorer, kunde man ju använda dessa källarerum till fångelser åt dem, som öfverträdde lagens bud i detta fall!

Under frågans nuvarande skick får jag vördsamt anhålla, att Kamraren ville, med afslag å Utskottets förslag, bifalla motionärens hemställan om underdånig skrifvelse till Kongl. Maj:t.

Angående lagbestämmelser om vivisektion.
(Forts.)

Angående
lagbestäm-
melser om
vivisektion.
(Forts.)

Herr Bergström: Om det gälde att för första gången aflåta en skrivelse till Kongl. Maj:t med anhållan, att han ville åstadkomma en utredning i det afseende, hvarom fråga är, skulle jag visserligen icke motsätta mig ett sådant förslag, men det är att märka, att en sådan skrivelse redan vid 1881 års riksdag afläts, och att Kongl. Maj:t 1882 förklarade att denna skrivelse icke föranledde till någon åtgärd. Jag tror för min del, att skäligen grannligheten mot regeringen fordrar, att man icke nu förnyar en dylik hemställan. Lag-Utskottet har icke haft att behandla annat än Herr Björnstjernas motion, och de åsikter som hysas af Friherre Klinckowström och Herrar Berg och Casparsson med flere hafva icke framburits i några motioner. Liksom stämningen utgör grundvalen för all rättgång, så utgör motionen ensam föremål för Lag-Utskottets behandling. Granskar man denna motion, tror jag icke att man kan komma till annat resultat än det, hvartill Utskottet kommit.

Motionären erkänner först »att vivisektioner, verkställda af vetenskapsmän i och för bestämda vetenskapliga rön, varit och fortfarande äro till verkligt gagn för forskningen, och vill således ingalunda påyrka något förbud deremot, långt derifrån». Hvad han vill är endast att stäfja »öfverdriften och den oberättigade nyfikenheten». Vidare förklarar han, att mot Kongl. Maj:ts beslut ingenting då var att invända. Men hvarför kommer han då med ett förslag, att Kongl. Maj:t skall å nyo taga frågan i öfvervägande. Logiken bjuder, att några nya omständigheter tillkommit, hvarför detta nu bör ske. Detta har också motionären insett, och detta »novum emergens» finner man i början af motionen, der det säges: »Allmänheten blef, säkerligen ganska oangenämt, öfverraskad af underrättelsen, det källarevåningen i det under byggnad varande huset vid Karolinska institutet inredes till förvaringsrum för till vivisektioner afsedda hundar, kaniner och andra djur. Vivisektionsfrågan här i landet är således på väg att inträda i ett nytt skede». Det är denna senare sats, som skulle bevisas, men som jag icke tror att motionären lyckats bevisa. Det synes som motionären förmenat, att hela källarevåningen under den nya byggnaden skulle inredas till förvaringsrum för djur, afsedda för vivisektioner. Så är ingalunda förhållandet. Lag-Utskottet har i sitt utlåtande nämnt, att Lag-Utskottet forskaffat sig upplysning om huru stor del af våningen, som är afsedd för detta ändamål. Jag har här i min hand en calque af ritningen. De fyra å denna med rödt utmärkta rum äro afsedda för dylika förvaringsrum; men hvilken liten del af hela våningen utgöra icke dessa fyra rum! Ett af dessa rum är afsedt att vara kaninkällare, ett annat grodkällare och de båda öfriga hundkällare. Såsom herrarne erinra sig från Stats-Utskottets betänkande rörande reglering af utgifterna under rikstatens åttonde hufvudtitel, är den byggnad, som är bestämd att uppföras för Kongl. Karolinska institutet, afsedd att tjena fem särskilda institutioner, nämligen den hygieniska, den anatomiska, den histologiska, den farmakologiska och den fysiologiska. Af dessa begagnar den anatomiska institutionen sig icke af levande djur, men det är nödvändigt, att den har friskt arbetsmaterial af våra djur för studier i jemförande anatomi. Samma förhållande är det med den histologiska institutionen. Det är endast de farmakologiska och fysiologiska institutionerna, som begagna sig af levande djur såsom arbetsmaterial.

*Angående
lagbestäm-
melser om
vivisektion.
(Forts.)*

Vid sådant förhållande finner man, att mindre än fyra rum icke kunde utan fara för *djurplågeri* anslås för ifrågavarande ändamål. Just detta, att man icke sammanträngt djuren, bevisar, att man velat skona dem så mycket som möjligt. Att det finnes två rum för hundar afser endast att hålla dem, på hvilka experiment anställas, afskilda från de andra. Allt detta bevisar ingalunda att vivisektionen eller öfver hufvud experiment på lefvande djur kommer att utvidgas eller bedrivas i större skala än hittills. Motionären har derigenom, att han förklarar sig icke hafva något att erinra mot Kongl. Maj:ts beslut 1882, tydligen erkänt att den skala, i hvilken experiment med lefvande djur hittills bedrivits, varit den rätta. Det hade då varit hans pligt att visa, det denna skala nu komme att öfverskridas, men jag tror detta alls icke vara ådaga-lagdt. Det är visserligen sant, att lifvets hemlighet icke uppenbaras för de dödliges blickar. Isisslöjan, som täcker denna hemlighet, lyftes ej af dödlig hand — men de lagar, efter hvilka lifvet, om jag får så säga, äro tillgängliga för forskningen. Man må icke påstå att försök å lefvande djur icke gjort vetenskapen några tjänster, jag behöfver der-vid endast erinra om den storartade upptäckten af blodcirkulationen, hvilken gjordes af William Harvey. En sådan upptäckt hade icke varit möjlig, om icke lefvande djur fått begagnas. För öfrigt är det ett fullkomligt misstag, att icke dessa försök äfven varit djuren sjelfva till gagn, ty de försök, som Pasteur gjort i afseende på mjeltbrand och dess förekommande medelst vaccin, hafva icke allenast ländt människor utan tusentals djur till fromma. Jag skulle önska att man till de historier om den grymhet mot djur, som af otidig nyfikenhet utöfvats i utlandet, kunde foga ett enda exempel på att något sådant förekommit hos oss, men derom har jag icke hört något. Mig förefaller det så-lunda, som djurvännerna hade ett närmare fält, på hvilket de med större välsignelse kunde verka. Man skiljer i de vetenskapliga utlåtandena mellan den vetenskapliga vivisektionen och den så kallade populära. Om man ser på den senare, så finner man att den föröfvas på mång-faldigt flera djur och i en ohygglig grad. Jag behöfver blott nämna den så vanliga stympningen af öronen på hundar eller afhuggningen af deras svansar och jag nödgas äfven påpeka kastreringen, hvilken ofta försiggår på ett rått sätt, utan söfning eller dylikt.

I ärendets nuvarande skick tror jag ej annat vara att göra än bifalla Lag-Utskottets betänkande och lemna åt kommande tider att vidare lagstifta i ämnet. Vi skola då be att få slippa importera den svanliga engelska lagstiftningen, ty den är sannerligen icke något mön-ster för oss. Jag tror att vi på egen hand skola åstadkomma något vida bättre. Jag vill icke upptaga Kammarens tid med att ingå i nå-gon kritik af den lagen, hvilken motionären åberopat såsom stöd för sitt förslag. Det är olämpligt att följa ett så dåligt föredöme som Englands i detta fall. Jag yrkar bifall Lag-Utskottets hemställan.

Friherre Barnekow: Då jag vid 1881 års riksdag biträdde den skrifvelse, som då skickades till regeringen i denna fråga, hade jag hoppats och trott, att Kongl. Maj:t med anledning deraf skulle kommit till annat resultat än Kongl. Maj:t gjort. Man finner nemligen att Kongl. Maj:t ansett denna skrifvelse icke för närvarande böra till

Angående
lagbestäm-
melser om
vivisektion.
(Forts.)

någon åtgärd föranleda». Detta föranleder äfven mig att instämna med den föregående talaren, att det icke kan vara skäl att nu sända en ny skrifvelse till Kongl. Maj:t i detta ämne. Jag har sålunda ansett mig böra biträda det slut, hvartill Utskottet kommit, men jag har dock velat inlägga en bestämd reservation mot en del af motiveringen. Här står nemligen i Utskottets betänkande: »Endast några få sådana» (förvaringsrum för till vivisektioner afsedda djur), »hvilka vid en vetenskaplig anstalt af den art, som Karolinska mediko-kirurgiska institutet, ju *alltid måste finnas*, äro afsedda att i källarevåningen inrymmas.» Det är enligt min uppfattning icke bevisadt, att vivisektionen är nödvändig för vetenskapen, men deremot bör det för oss som kristna vara känt, att vi ej ega rätt att behandla djuren som vi för godt finna, och af denna anledning vill jag icke vara med om att dessa ord »*alltid måste finnas*» skola förekomma i betänkandet. Det har funnits en tid, då den ena människan kunde behandla den andra såsom sin slaf. Denna tid är nu gud ske lof i det närmaste förbi, och jag tror vi gå den tid till mötes, då människan klart skall inse att det är henne förbjudet att på kreatur anställa plågsamma försök, äfven om derigenom möjligen en och annan människa skulle hafva en mycket tvifvelaktig nytta. Man skulle i annat fall lätt komma in på den satsen, att ändamålet helgar medlen, men vi hafva, såsom kristne, icke rätt att tillämpa en sådan regel.

Jag yrkar emellertid bifall till Utskottets förslag med uttalande af en bestämd protest mot motiveringen i nu angifna hänseende.

Friherre Klinckowström: Jag skall endast bedja med två ord få anföra något emot Herr Bergströms yttrande.

Han nämnde, att Kongl. Maj:t redan haft under behandling och afgifvit sitt yttrande öfver den skrifvelse, som 1881 års Riksdag inlemnade till regeringen rörande denna fråga, och att efter vederbörande myndigheters yttrande Kongl. Maj:t förklarar, att för det dåvarande ingenting i frågan vore att åtgöra.

Häraf sluter nu Herr Bergström, att det icke heller nu skulle vara något att göra vid denna sak, när regeringen en gång på detta sätt yttrat sig om densamma.

Men det förvånar mig, om — och detta kan icke vara tänkbart — ur Herr Bergströms minne skulle hafva fallit bestämmelsen om att Kongl. Maj:ts regering består af Konungen, omgifven af sina rådgifvare.

Sedan år 1881 hafva åtskillige af desse lemnat sina taburetter, och det är ju icke alldeles *otänkbart*, att, äfven om Riksdagen nu skulle besluta en skrifvelse i frågan, och innan denna skrifvelse hunne blifva i regeringen behandlad, äfven åtskillige andre af Konungens rådgifvare lemnat sina taburetter!

Således, därför att 1881 års regering afgaf en sådan förklaring, så är det ej otänkbart, att 1884 eller 1885 års regering i det fallet har andra åsigtter!

De grunder sålunda, på hvilka Herr Bergström fotat sitt yrkande om bifall till Lag-Utskottets förslag, äro för mig på intet sätt gällande.

Rop hördes nu på proposition.

Herr Casparsson: Då jag yrkat bifall till motionen, skall jag bedja få nämna, att detta icke skett på grund af det i motionen anförda motiv angående omnämnde källarvåning vid Karolinska institutet. Om *hela* denna våning eller endast *en del* deraf skulle för nämnda ändamål användas, är för mig fullkomligt likgiltigt!

Den »svarta hålan» i Calcutta var stor nog att inrymma gräsligheter af meniskt lidande, och äfven *en del* af denna källare kan blifva allt för stor inför den vetenskaplighet, som förnekar djurens lidande hvarje *rätt* till medkänsla.

Denna omständighet är, såsom sagdt, för mig alldeles likgiltig; men hvad som bestämt mig för att yrka bifall till motionen äro de svar, som i frågan ingått från de medicinska myndigheterna. Jag erkänner villigt, att grannlagenheten mot regeringen skulle fordra att icke nu framkomma med en underdånig skrifvelse; men sedan jag läst dessa fakulteternas och Karolinska institutets yttranden, har jag dock icke kunnat undgå att yrka bifall till en sådan skrifvelse.

Hvad Karolinska institutets utlåtande beträffar, har jag derom redan yttrat mig. Lag-Utskottets ärade ordförande sade nu, att det ju icke vore fråga om att utsträcka vivisektionen. Jo, det är verkligen fråga derom! Medicinska fakulteten i Upsala säger uttryckligen i detta afseende, »att antalet kaniner och hundar faktiskt varit mindre än hvad det rätteligen under vanliga förhållanden borde vid en sådan institution vara; hvilket berott på alldeles särskilda omständigheter. — — Siffran bör emellertid för framtiden utfalla något högre beträffande dessa djur.» Jag kan icke läsa utlåtandet på annat sätt, än att fråga verkligen vore om att utsträcka försöken.

Jag skattar visserligen grannlagenhet emot regeringen högt, men jag skattar mensklighet och barmhertighet ändå högre; och det är därför som jag yrkat bifall till motionen, hvilken ju innehåller endast en begäran om en underdånig skrifvelse. Den begär alldeles icke införandet hos oss af den engelska lagen i dess helhet, utan åberopar blott de bestämmelser, som denna lag innehåller.

Efter härmed slutad öfverläggning gjorde Herr Grefven och Talmannen enligt de derunder framställda yrkandena propositioner, först på bifall till Utskottets förevarande hemställan och sedan på afslag derå och bifall till den i ämnet väckta motionen, samt förklarade, efter att hafva förnyat propositionen på bifall till Utskottets hemställan, sig finna denna proposition vara med öfvervägande ja besvarad.

Friherre *Klinckowström* begärde votering, i anledning hvaraf uppsattes, justerades och anslogs en omröstningsproposition af följande lydelse:

Den, som bifaller Lag-Utskottets utlåtande N:o 51, röstar

Ja;

Den, det ej vill, röstar

Nej;

Angående
lagbestäm-
melser om
vivisektion.
(Forts.)

Angående
lagbestäm-
melser om
vivisektion.
(Forts.)

Vinner Nej, afslås utlåtandet och bifalles den i ämnet väckta motionen.

Omröstningen företogs, och vid dess slut befunnos rösterna hafva utfallit sålunda:

Ja — 60,

Nej — 32.

Herr Grefven och Talmannen tillkännagaf, att enligt öfverenskommelse mellan Kamrarnes Herrar Talmän omröstningar jemlikt 65 § Riksdagsordningen komme att anställas vid Kamrarnes sammanträden Måndagen den 5 innevarande Maj.

Upplästes och godkändes Lag-Utskottets förslag till Riksdagens skrivelser till Konungen:

N:o 30, i anledning af Kongl. Maj:ts proposition med förslag till förnyad grufvestadga;

N:o 31, i anledning af Kongl. Maj:ts proposition med förslag till förordning angående uphäfvande af 20 kap. 2 § och ändring i 21 kap. 2 § Kyrkolagen;

N:o 32, i anledning af Kongl. Maj:ts proposition med förslag till lag angående skydd för undervattenstelegrafkablar;

N:o 33, om antagande af en lag angående ogift kvinnas rätt att vid viss ålder vara myndig; samt

N:o 34, om antagande af en lag angående skyldighet att deltaga i kostnaden för byggnad och underhåll af prestgård.

Kammaren åtskildes kl. 3 e. m.

In fidem
A. von Krusenstjerna.
